

TRŽAŠKI DNEVNIK

SPOMINSKI DNEVI

Jutri bo praznoval Ivan Tržnik, pesnik Beneške Slovenije svoj enaindevedeseti rojstni dan.

Po treh mesecih

Urad za obveščanje javnosti pri ZVU je včeraj izdal naslednje sporočilo: Sporočilo ZVU od 13. oktobra 1953 ja najavilo, da je zakasno odloženo izdajanje dovoljenj za zborovanja, povorke in manifestacije raznim društvenim in političnim strankam, ker je po veljavnih področja smatral, da je tak ukrep v interesu prebivalstva.

Gen. Winternot je mnenja, da je položaj sedaj tak, da se lahko vzame stvar ponovno v pretesre. Urad za obveščanje javnosti je bil zato pooblaščen objaviti, da je od danes naprej s strani odgovornih organov zopet obnovljeno pregledovanje prošelj, ki jih lahko predložijo razna združenja in politične stranke za izdajo dovoljenj za zborovanja, povorke in manifestacije.

Kot je vsej tržiški javnosti znano, je ZVU izdala prepoved javnih zborovanj, povork in manifestacij po zloplamenem sklepu od 8. oktobra, in sicer prav kot odgovor na prošnja skupin antikomunističnih političnih strank, da se jim dovolji javno otežno zborovanje proti diktatu na Trgu Garibaldi. Jasno je bilo, da je s to prepovedjo hotela takrat ZVU zapreti usta tržškemu ljudstvu, da bi tako ne moglo javno in glasno izpovedati svojega oporečnega svoj odpor proti nesramnemu diktatu, s katerim so hotele zapadne sile proti volji ogromne večine tržškega prebivalstva in na škodo njegovih gospodarskih in političnih interesov potegniti zavajajoče, imperialistično po našem ozemlju. Istočasno je bil ZVU s svojim odlokom očitno storila uslugo tržškim iram, demintističnim voditeljem, ki so mahoma ostali osamljeni v svojih imperialističnih zahtevah in ki jim je odlok o prepovedi javnih zborovanj bil dobrodošel za prikrivanje poraznega razpoloženja in odpora proti povratku Italije, ki je zajel njihove lastne prišaste.

Tržške demokratične množice so po svojih političnih predstavnikih ves čas zahtevale, da ZVU prekliče svoj protidemokratski ukrep in ponovno vzpostavi svobodo govora, zborovanj in javnega izražanja misli in hotenj prebivalstva. Te zahteve so postajale vs torko bolj uprte, ker se medtem prišlo do popolnega izraza vse porazne posledice diktata od 8. oktobra, ki so prizadale tržškemu gospodarstvu ogromno škodo zaradi od upadajočega pomorskega prometa do nazadovanja trgovine in njegove prebivalstva ter da se spontano našlo pot, da je z javnimi demonstracijami povedala domačim iredentističnim vlastodržcem in vsemu svetu, da pomeni diktat od 8. oktobra gospodarsko in politično zaostalost Trsta in njegove prebivalstva ter da se bo proti temu diktatu in proti vsem, ki ga proti volji prebivalstva hočejo uresničiti, vedno borilo mimo vseh umetnih in nasilno postavljenih ovir, kakršno je vse do danes predstavljal glavni gimi tudi prepoved zborovanj in manifestacij.

Objava Kmečke zveze
Tajništvo Kmečke zveze obvešča vs dvoletnike, ki posedujejo svoja zemljišča v coni B, da morajo v tekočem mesecu januarju obnoviti dvoletni glasbeni izkaznice. Za vsa pojasnila nas se prižadej zglasilo na sedežu Kmečke zveze v Trstu.

KAKO SO PRIŠLI DO SLOVENSKE ZEMLJE V PLAVJAH
OPEKARNA V PLAVJAH ne zaposluje domačinov!
Ko so za opekarno kupovali zemljišča, so lastnikom obljubljali, da bodo v njej dobili zaposlitev - V opekarni le ezuli in Furlani

Preden so pod Plavjami pričeli graditi opekarno, ki je začela obratovati pred mesecem dni, so morali lastniki oz. člani družbe priti najprej do zemlje, ki je bila v rokah plavskih kmetovalcev. Po dolgih pogajanjih, ki so se vrstila okoli cene zemljišča, so končno le prišli do podpisa pogodbe, na kar je predvsem vplivalo jamstvo, po katerem naj bi vsi oni, ki so zemljo prodali, dobili v opekarni našli vrj dohodkov, kar bi se v mnogem poznalo na gospodarskem položaju vsake posamezne družine. Toda čim je bila opekarna enkrat postavljena, je za domačine zmanjkalo dela. Najprej so jih odpuščili nekaj, nato še ostale. In ko je ob prepevanju italijanskih iredentističnih pesmi začela pti naša peč, ni bilo v opekarni nobenega domačina več.

Tako je šla slovenska zemlja v loke italijanskemu kapitalistu, ki je pozabil na vse dane obljube. Niti oni, ki so zemljo prodali in katerim je bilo se posebej obljubljeno, da bodo imeli sami ali pa kakšen drug član njihove družine zagotovljeno delo, ni to oni nimajo dela. V opekarni so sprejeli predvsem ezule in delavce iz Furlanije, ki bodo namenjajo tje tudi n z ročicami postlane. Delo je trdo, plačilo pa razmeroma majhno. A vendar, vsaj delo je...
Jasno je, da so domačini zaradi tega ogroženi. Povsem upravičeno menijo, da so jih lastniki oz. oni, ki so v njih imeli kupovali zemljo, prevarali, saj takrat prav gotovo niso niti za hip sumili, da družba ne bo držala dane besede. Ne vedo sicer točno ali je bila ta obljuba vknjižena, vendar pravijo, da je bilo njihovo ime vpisano v podpis pogodbe, katero so nato podpisali.
Naj bo tako ali tako, dejstvo ostane namreč, da so dobili zemljo, po lastniški opkarni obljubi domačinom, da bodo v njej zaposleni. Ko je bila opekarna sezidana in je pričela obratovati, so v njej namesto domačinov zaposlili le ezule in Furlane.

KRIZA V LADJEDELNICAH IN V TOVARNI STROJEV

KLJUB SKRČENJU DELOVNEGA ČASA so delavci iz „barak“ šli včeraj na delo Demoraliziranost delavcev, ki so brez dela Delavci zahtevajo, da se zaposle vsaj vajenci

Položaj v ladjedelnicah CRDA se ni še izboljšal, ker ravnateljstvo kljub zahtevam sindikatov ni preključilo svojega ukrepa o skrčenju delovnega časa za delavce, ki so v pričakovanju na delo. Od 44 delavcev, ki so se Enotni sindikati in Delavska zbornica so zato v petek pozvali te delavce, ki jih je okoli 300, naj se tudi v soboto, to je včeraj, predstavijo v ladjedelnicah Sv. Marka in Sv. Roka v Miljah, kar so delavci tudi storili. Sindikati so tudi sklenili, da se bodo sestali v začetku tedna, da bodo razpravljali o nadaljnjih korakih.

Delavci v tako imenovanih „barakah“ so vedno bolj demoralizirani, saj se ne smejajo gibanju niti po raznih delavcih ter morajo tičati ves dan v istem prostoru, kjer jim ne preostaja drugega, kot da kvartajo. Najbolj žalostno pri vsem tem pa je, da so med te delavce strpali tudi precej vajencev, ki se tako ne morejo učiti dalje svojega poklica in ki zato pozabijo se, kar so se doslej naučili. Med njimi so tudi taki, ki bi morali v kratkem polagati strokovne izpite za kvalifikacijo delavca. Delavci pravijo, da bi morali te vajence zaposliti vsaj s kakšnim tečajem, kjer bi jih učili teorije, da ne bi bili prepušteni brezdelju, kar ima na mlade ljudi še posebno slab vpliv.

Delavci tudi ne razumejo, zakaj niso namenili za ladjedelništvo, ki je njihovo izobrazilo, in je povračilo posojila ERP, kateri so dali na razpolago ratišerji „Aquila“, zlasti ker je v glavnem za povračilo obroka posojila, ki je šlo za gradnjo jadr, poslanih na novo Celovico. V Trstu se začeli z gradnjo ladij za tržško mornarico, kar bi ugodno vplivalo tudi na promet v pristanišču. Prav tako delavci ne zaupajo raznim načrtom, po katerih naj bi Italijanski vlada našla delo tržškim ladjedelnim, ker je vsa dosedanja praksa pokazala, da so v Rimu zelo radodarni za obljube, mnogo manj pa za naročili novih ladij. Pri tem so tudi vsi izgovori o negotovnem položaju Trsta in popolnoma stopti proti vsem poskusom skrajšanja delovnega časa prav tako pa se tudi boriti, da bo delo ladjedelnic nova narčla, ker se bo drugače število delavcev v „barakah“ vedno bolj pomnožilo.

Sestanek OF v Lonjerju
Snoči je bil v Lonjerju sestanek OF, na katerem je gov. Dr. Dekleva govoril o političnih in gospodarskih vprašanjih ter o občinskih problematikah. Govoril je tudi o številu ljudi, ki so napolnili dovoljenje.

Tov. Dekleva je najprej orisal splošni politični položaj posebno po 8. oktobru, ter govoril o silah, ki so krive, da smo zablredli v tako težavo. Govoril je tudi o politični aktivnosti OF, ki je najprej izrazilo svoje vprašanje, pa je odgovoril, da OF ni znala teh političnih uspehov organizacijsko izkoristiti. Zanemarjali smo organizacijske probleme, je nadaljeval tov. Kosmina, ki so hbitenica vsake politične organizacije. To velja še posebej za OF, ki je avantgarda v borbi za narodnostno in socialne pravice slovenskega prebivalstva na tem ozemlju. V najkrajšem času je treba postaviti novo vpisovanje v Osvobodilno fronto in to v vsaki vasi posebej. Po končanem vpisovanju in obnovitvi izkaznic bo treba izvoliti nove krajevne odbore, ki naj bodo sestavljeni iz najbolj aktivnih in najbolj predanih članov, pri čemer bo treba upoštevati predvsem mladino, ki se v zadnjem času izkazala kot najbolj aktivna. Po končani akciji pa bo treba sklicati okrajno skupščino iz katere naj bi izšlo obnovljeno vodstvo OF tega okraja.

Po zaključku poročila se je razvila živahna diskusija, v katero so posegli skoro vsi člani odbora. Govorili iz Bojnica so se pritoževali zaradi pomanjkanja sedeža ter izjavili, da je iz tega razloga njihovo delo na terenu v mnogem oteženo. Zato so zaprosili okrajno vodstvo, naj jim pri reševanju tega problema pomaga. Tudi tovariši iz Prebenege so postavili vprašanje sedeža. V tej vasi sicer obstaja mala dvoranica, ki je last vaške skupnosti, vendar jo mora najeti Lovrič, naj bi le ta služila samo njegovim prištevam. Podobno se dogaja tudi v Mackovljah, je pristavil delegat iz te vasi, vendar je poudaril, da se zaradi tega sestanki OF vseeno vršijo.

Po sprejetih sklepih so tovariši iz Boršta in Prebenege poročale o novoletni letki. V Borštu je bilo obdobjarvanj 105 oseb, tako da je bilo dvostrano nabito polno. Zadolgoj uspeh je bil tudi v Prebenežu, kjer je bilo obdobjarvanj 36 oseb. Pred obdobjarvanja so se otroci namrejalji igri lutkovnega gledališča.

Na začetku se je govorilo tudi o predstavniki OF OF dolinskega okraja, ki je najprej orisal delovanje v preteklem letu, potem se je pa zahvalil vsem tistim, ki so s svojim delom prispevali k reševanju nalog, ki si jih je zadajala OF. Posebno pa se je zahvalil tistim, ki so po občinskem sklepu od 8. oktobra sodelovali v vseh akcijah, ki so jasno pokazale, da naše ljudstvo neče nikoli več pod imperialistično Italijo. Izrazil je prepričanje, da bo tudi v tem letu OF na prvem mestu v borbi za pravice slovenskega prebivalstva in vsa demokratska prebivalstva. Vsi člani OF, ki so s svojim delom prispevali k reševanju nalog, ki si jih je zadajala OF, so bili izvoljeni v dolinski odbor.

Plenumi žena pred 8. marcem
Včeraj, 23. t. m. je imel izvršni odbor ASIZZ delovni sestanek v zvezi z bližajočo se

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA OF ZA DOLINSKI OKRAJ
Vpisovanje in obnavljanje izkaznic OF prva naloga članov v dolinskem okraju

Osvobodilno fronto bo treba organizacijsko utrditi - Po volitvah krajevnih odborov bo sklicana okrajna skupščina - Diskusija in zadeva Djilasa

Na sestanku izvršnega odbora ASIZZ krajevnih odborov v dolinskem okraju, ki je bil prvi pripravljen, da je prisel čas, ko se bodo s pomočjo ostankov različne buržoazije in maoističanstva lahko zopet vrnilo na stare reakcionarne pozicije, so kominformisti zahtevali, da se v dolinski odbor vključijo tudi nekateri člani OF, ki so s svojim delom prispevali k reševanju nalog, ki si jih je zadajala OF. Posebno pa se je zahvalil tistim, ki so po občinskem sklepu od 8. oktobra sodelovali v vseh akcijah, ki so jasno pokazale, da naše ljudstvo neče nikoli več pod imperialistično Italijo. Izrazil je prepričanje, da bo tudi v tem letu OF na prvem mestu v borbi za pravice slovenskega prebivalstva in vsa demokratska prebivalstva. Vsi člani OF, ki so s svojim delom prispevali k reševanju nalog, ki si jih je zadajala OF, so bili izvoljeni v dolinski odbor.

Sledil mi je tov. Kosmina, ki je govoril o zadevi Djilasa. Potem ko je podrobno obrazložil pomen te zadeve, je predlagal, naj se v dolinski odbor vključijo tudi nekateri člani OF, ki so s svojim delom prispevali k reševanju nalog, ki si jih je zadajala OF. Posebno pa se je zahvalil tistim, ki so po občinskem sklepu od 8. oktobra sodelovali v vseh akcijah, ki so jasno pokazale, da naše ljudstvo neče nikoli več pod imperialistično Italijo. Izrazil je prepričanje, da bo tudi v tem letu OF na prvem mestu v borbi za pravice slovenskega prebivalstva in vsa demokratska prebivalstva. Vsi člani OF, ki so s svojim delom prispevali k reševanju nalog, ki si jih je zadajala OF, so bili izvoljeni v dolinski odbor.

S SEJE DEVINSKO-NABREŽINSKEGA OBČINSKEGA SVETA
POSEBNO NAGRADO TUDI ONIM ki so bili preganjani pred 8. sept. 1943!
Negativno stališče kominformovskih svetovalcev, ki so po glasovanju ostali v absolutni majnšini

Na torkovi seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta je odbornik Visintin med drugim poročal, da je občinska komisija, ki jo je vodil odbornik svet razpravljala tudi o posebnih nagradah, katere naj bi bili deležni vsi tisti občinski svetniki, ki so do leta 1943 sodelovali v italijanski vojski kot bojevniki ali po kasneje padli v ujetništvo ter bili tako drugje preganjani, naj se v odločbo vrine še poseben člen, in sicer ta, da se nagrada prizna tudi vsem onim, ki so bili od fašizma preganjani pred letom 1943. Večina svetovalcev je predlog takoj v začetku odobrila. Je svetovalec kominformistične stranke Albini škrlj je zagovarjal stališče, naj se najprej odločbo kot taka, medtem ko naj se predlog dr. Škrka odobri posebej.

Stališče pristave kominformistične stranke je nateleto na splošno nezadovoljstvo in ga je najprej svetovalec Draggo Legiš označil za oportunistično. To predvsem zaradi tega, ker se kominformistični svetovalci že načelno postavljajo na stališče, da se ne morejo postaviti po robu nepravičnim odločbam in da je zaman vsak protest in nadaljnja korba. Tudi ostali svetovalci, med njimi tov. Srečko Colja, so poudarili, da je odločba krivična, saj bi po njej imeli lahko koristi n. pr. tisti, ki so do leta 1943 kot bojevniki s puško v roki vodili naše ljudi v zapor medtem ko ni tisti, ki so bili rešeni, niti preganjani in so pod fašizmom dejansko trpeli, te koristi ne bi bili deležni.

Sinoči je SNG nastopilo v Auditoriju s svojo novo premiero v tekoči sezoni, s moderno ameriško komedijo „Vsakih sto let“. Prijatelji našega gledališča in gledališke umetnosti, ki so napolnili dvorano Auditorija, so prišli popolnoma na svoj račun, saj so prisostvovali ne samo prijetnemu, mikavnemu in zabavnemu delu, pač pa tudi, in to naj predvsem poudarimo, odlični igri naših umetnikov. Skratka novemu uspehu naše prizadenelega dramskega kolektiva.

Komedija je bila prevedena v slovensčino nalašč za naše SNG in tako prije izvajanja v slovensčini. V prevodu Herberta Gruena je ohranila svojo značajno in duhovitost, ki daje umetniško vrednost, tako, da se ji na tržškem odru kar nič preveč ni poznalo njeno tipično ameriško poreklo oz. ravno toliko, da je bilo prav. Skozi vsa tri dejanja (pet sile) nastopajo samo tri osebe in četrti se pojavi samo v enem prizoru. Toda delo zaradi tega ne pesterosti nič ne trpi posebej ne, če nastopijo v elegantnih igralci, ki umejejo v svojim podajanjem dati nakazanim likom polno življenje, takšno, kakršno se odvija vsak dan med nami in okrog nas, pa čeprav gre za dogodek, ki se mora zgoditi za samo vsakih sto let enkrat. Stejka Dračičev, Joško Lukuš in Miha Baloh so sinoči v tem popolnoma uspeli. Bili so življenjski, lepo usklajena trojica, ki se je na odru med obema pogledoma sceno Jožeta Cesarja odala prav po ameriškiški ali če hočete tudi po tržški. Stilno posrečen tudi nastop Danila Turka v ulogi očeta-policiasta.

Predstavi se pozna rocka režiserja Jožeta Cesarja, ki je vse elemente od osnovne zamisli kreiranja posameznih vlog do scene znal uskladiti v pravi okvir.

Občinstvo je bilo s to predstavo, ki bo nedvomno zdelo tudi na naših okoljih odlični uspehe, zelo zadovoljno in je igralce nagradilo s zaljubljenimi aplavzom po vsakem dejanju.

Obnovitev osebnih izkaznic
Tržška občina obvešča, da so se letna priprave za obnovitev osebnih izkaznic, ki so bile izdane pred 1. januarjem 1952. Vse osebe, ki posedujejo osebno izkaznico, ki jim je bila izdana pred omenjenim datumom, so vabljene, da zahtevajo obnovitev izkaznic preden zapade rok trel let, od kar je bil izdan dokument. Vse interesirane osebe naj se javijo na uradu za osebne izkaznice v Ulici Malcantona 4, ki je odprt vsak dan, razen ob praznikih, od 8. do 11.30. Osebe, ki bodo zahtevale obnovitev osebne izkaznice, morajo predložiti pristojnemu uradu dosedajno izkaznico in tri slike. Zapadlo izkaznico bodo oblasti obdržale.

Davčne oiajsave za obnavljanje in popravila od vojne poskodovanih posojil
Ukaz ZVU št. 6 podaljšuje do 30. junija 1955 rok za dovoljevanje davčnih oiajsav pri obnavljanju in popravilih od vojne poskodovanih posojil, ki je bil postavljen s splošnim ukazom št. 31 z dne 18. decembra 1945. Novi ukaz bo stopil v veljavo z dnem objave v Uradnem listu in bo veljal od 1. julija 1953.

Lep jubilej
MARIJA DOVŠAK iz Sv. Križa praznuje danes svoj 80. rojstni dan. Ob tej priliki ji iz srca čestitajo in klečejo še na mnoga leta njeni hvalnični otroci in vnuki. Čestitkam se pridružuje tudi naš dvojni, ki šteje ljubljanko med svoje zveste čitatelje.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE
Dne 23. januarja 1954 se je rodilo v Trstu 7 otrok, umrlo je 17 oseb, poroke so bile 4.
CIVILNA POROKA: Ukelec Božidar, Kanček in gospodinja Milva Rumič.
CERKVENE POROKE: knjigovodja Leonardo Guina in uradnica Armanda Sitar, natakator forničak Gustav Cetin in barista Aurelija Calligaris, uradnik Ferruccio Conelli in gospodinja Nives Cuelch.
UMRLI SO: 77-letni Giovanni Petris, 56-letni Ivan Marušič, 83-letna Rosa Leotta vd. Pagano, 83-letna Francesca Blasich vd. Chinelli, 77-letna Anna Motta vd. Romanelli, 78-letna Maria Pranzo vd. Mastromuzzi, 68-letni Guglielmo Vedova, 81-letni Attilio Dardi, 79-letna Orsola Golob vd. Marchetti, 40-letni Italo Canciani, dva meseca stara Vincenzo Trimarchi, 75-letna Amalia Gandolfo, 58-letna Gianna Giacomina Pleri vd. Roberti, 70-letni Antonio Cante, 60-letni Giovanni Marsich, 64-letni Giovanni Norio, 75-letna Maria Perod vd. Andriani.

AVTOBUS PODRI ŽENSKO
Gospodinja Emilia Voch, vdova Linarolo, stara 62 let, stanujoča na Lonjerski ulici 322 je mirno prečkala Ulico d'Anzunico, ko jo je oplazil avtobus. Zbogom družbe „ACNA“ Starke je ostala na tleh brez zavesti. Prihitiel šofer privatnega avtomobila je posprežen tako odpeljal v bolnico, kjer so ugotovili zlo me več kot stolet in pretres možganov.

KRITIKE IN POROČILA

PREMIERSKA PREDSTAVA „VSAKIH STO LET“ Sinoči v Auditoriju v izvedbi SNG

Sinoči je SNG nastopilo v Auditoriju s svojo novo premiero v tekoči sezoni, s moderno ameriško komedijo „Vsakih sto let“. Prijatelji našega gledališča in gledališke umetnosti, ki so napolnili dvorano Auditorija, so prišli popolnoma na svoj račun, saj so prisostvovali ne samo prijetnemu, mikavnemu in zabavnemu delu, pač pa tudi, in to naj predvsem poudarimo, odlični igri naših umetnikov. Skratka novemu uspehu naše prizadenelega dramskega kolektiva.

Komedija je bila prevedena v slovensčino nalašč za naše SNG in tako prije izvajanja v slovensčini. V prevodu Herberta Gruena je ohranila svojo značajno in duhovitost, ki daje umetniško vrednost, tako, da se ji na tržškem odru kar nič preveč ni poznalo njeno tipično ameriško poreklo oz. ravno toliko, da je bilo prav. Skozi vsa tri dejanja (pet sile) nastopajo samo tri osebe in četrti se pojavi samo v enem prizoru. Toda delo zaradi tega ne pesterosti nič ne trpi posebej ne, če nastopijo v elegantnih igralci, ki umejejo v svojim podajanjem dati nakazanim likom polno življenje, takšno, kakršno se odvija vsak dan med nami in okrog nas, pa čeprav gre za dogodek, ki se mora zgoditi za samo vsakih sto let enkrat. Stejka Dračičev, Joško Lukuš in Miha Baloh so sinoči v tem popolnoma uspeli. Bili so življenjski, lepo usklajena trojica, ki se je na odru med obema pogledoma sceno Jožeta Cesarja odala prav po ameriškiški ali če hočete tudi po tržški. Stilno posrečen tudi nastop Danila Turka v ulogi očeta-policiasta.

Predstavi se pozna rocka režiserja Jožeta Cesarja, ki je vse elemente od osnovne zamisli kreiranja posameznih vlog do scene znal uskladiti v pravi okvir.

Občinstvo je bilo s to predstavo, ki bo nedvomno zdelo tudi na naših okoljih odlični uspehe, zelo zadovoljno in je igralce nagradilo s zaljubljenimi aplavzom po vsakem dejanju.

Obnovitev osebnih izkaznic
Tržška občina obvešča, da so se letna priprave za obnovitev osebnih izkaznic, ki so bile izdane pred 1. januarjem 1952. Vse osebe, ki posedujejo osebno izkaznico, ki jim je bila izdana pred omenjenim datumom, so vabljene, da zahtevajo obnovitev izkaznic preden zapade rok trel let, od kar je bil izdan dokument. Vse interesirane osebe naj se javijo na uradu za osebne izkaznice v Ulici Malcantona 4, ki je odprt vsak dan, razen ob praznikih, od 8. do 11.30. Osebe, ki bodo zahtevale obnovitev osebne izkaznice, morajo predložiti pristojnemu uradu dosedajno izkaznico in tri slike. Zapadlo izkaznico bodo oblasti obdržale.

Davčne oiajsave za obnavljanje in popravila od vojne poskodovanih posojil
Ukaz ZVU št. 6 podaljšuje do 30. junija 1955 rok za dovoljevanje davčnih oiajsav pri obnavljanju in popravilih od vojne poskodovanih posojil, ki je bil postavljen s splošnim ukazom št. 31 z dne 18. decembra 1945. Novi ukaz bo stopil v veljavo z dnem objave v Uradnem listu in bo veljal od 1. julija 1953.

Lep jubilej
MARIJA DOVŠAK iz Sv. Križa praznuje danes svoj 80. rojstni dan. Ob tej priliki ji iz srca čestitajo in klečejo še na mnoga leta njeni hvalnični otroci in vnuki. Čestitkam se pridružuje tudi naš dvojni, ki šteje ljubljanko med svoje zveste čitatelje.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE
Dne 23. januarja 1954 se je rodilo v Trstu 7 otrok, umrlo je 17 oseb, poroke so bile 4.
CIVILNA POROKA: Ukelec Božidar, Kanček in gospodinja Milva Rumič.
CERKVENE POROKE: knjigovodja Leonardo Guina in uradnica Armanda Sitar, natakator forničak Gustav Cetin in barista Aurelija Calligaris, uradnik Ferruccio Conelli in gospodinja Nives Cuelch.
UMRLI SO: 77-letni Giovanni Petris, 56-letni Ivan Marušič, 83-letna Rosa Leotta vd. Pagano, 83-letna Francesca Blasich vd. Chinelli, 77-letna Anna Motta vd. Romanelli, 78-letna Maria Pranzo vd. Mastromuzzi, 68-letni Guglielmo Vedova, 81-letni Attilio Dardi, 79-letna Orsola Golob vd. Marchetti, 40-letni Italo Canciani, dva meseca stara Vincenzo Trimarchi, 75-letna Amalia Gandolfo, 58-letna Gianna Giacomina Pleri vd. Roberti, 70-letni Antonio Cante, 60-letni Giovanni Marsich, 64-letni Giovanni Norio, 75-letna Maria Perod vd. Andriani.

AVTOBUS PODRI ŽENSKO
Gospodinja Emilia Voch, vdova Linarolo, stara 62 let, stanujoča na Lonjerski ulici 322 je mirno prečkala Ulico d'Anzunico, ko jo je oplazil avtobus. Zbogom družbe „ACNA“ Starke je ostala na tleh brez zavesti. Prihitiel šofer privatnega avtomobila je posprežen tako odpeljal v bolnico, kjer so ugotovili zlo me več kot stolet in pretres možganov.

TRŽAŠKI DNEVNIK

„BRATOVŠČINA sinje galeb“ Mladinska igra v petih dejanjih Spisal Lojze Filipič po povesti Toneta Seliskarja Režiser: Joško Lukuš Scenograf: Jože Cesar

Danes 24. januarja 1954 ob 13.30 uri v AVDITORIJU V TRSTU „BRATOVŠČINA sinje galeb“ Mladinska igra v petih dejanjih Spisal Lojze Filipič po povesti Toneta Seliskarja Režiser: Joško Lukuš Scenograf: Jože Cesar

Danes 24. januarja 1954 ob 20.30 uri v AVDITORIJU V TRSTU ponovitev komedije F. H. Herberta „VSAKIH STO LET“ Prodaja vstopnic v Ul. Roma 15/II. danes 24. t. m. ob 11. do 13. in od 14. do 20.30.

V torek 26. januarja 1954 ob 20.30 uri gostovanje v NABREŽINI s komedijo F. H. Herberta „Vsakih sto let“ Kostume Patty O'Nellove: Sonja Mikuletičeva

Clani tržškega filatelističnega kluba „L. Kosira“ priredijo 30. in 31. t. m. PRVO SLOVENSKO FILATELISTIČNO RAZSTAVO V TRSTU na sedežu Ul. Roma 15/II. Razstava bo odprta prvi dan od 16. do 20. ure in drugi dan od 9. do 18. ure. Vstop prost

Seja izvrš. odbora OF
V ponedeljek 25. t. m. ob 20. uri bo seja izvršnega odbora OF na sedežu Ul. R. Manna 29. Tajništvo

Osvobodilna fronta
SEKTOR BARKOVILJE Vabimo na letno skupščino, ki bo v četrtek 28. t. m. ob 20. uri v Frankovnem, Dnevni red: 1. Otvoritev, 2. Poročilo odbora, 3. Razprava o poročilu, 4. Sprejem spomenice, 5. Volitve novega odbora, 6. Sklepanost. Prosimo za gotovo in točno udeležbo.

IV. OKRAJ
V torek 26. t. m. ob 20. uri bo seja izvršnega odbora IV. okraja. Vsi tovariši so naproseni, da se seje udeležijo. Vabljeno so tudi sektorski odbori.

III. OKRAJ
Vabimo člane okrajnega odbora OF za III. okraj na zasedanje okrajnega odbora, ki bo v četrtek 28. t. m. ob 20. uri v Ulici Montecchi 6, IV. Zaradi važnosti dnevnega reda prosimo, da se zasedanja polnoštevno udeležijo.

Ljudska prosveta
GLASBENA MATICA V TRSTU V sredo, 27. jan. ob 20.30 uri bo v Ul. R. Manna 29 redna odobrova seja, h kateri so vabljeni tudi člani nadzornega odbora.

Razna obvestila
PLES V BARKOVILJAH Mladina prosvetnega društva Barkovilje priredi danes 24. t. m. na društvenem sedežu v Frankovnem pri Gregorici ples, in sicer med 18. in 23. uro. Vabljeni vsi!

TRŽAŠKI DNEVNIK

„BRATOVŠČINA sinje galeb“ Mladinska igra v petih dejanjih Spisal Lojze Filipič po povesti Toneta Seliskarja Režiser: Joško Lukuš Scenograf: Jože Cesar

Danes 24. januarja 1954 ob 13.30 uri v AVDITORIJU V TRSTU „BRATOVŠČINA sinje galeb“ Mladinska igra v petih dejanjih Spisal Lojze Filipič po povesti Toneta Seliskarja Režiser: Joško Lukuš Scenograf: Jože Cesar

Danes 24. januarja 1954 ob 20.30 uri v AVDITORIJU V TRSTU ponovitev komedije F. H. Herberta „VSAKIH STO LET“ Prodaja vstopnic v Ul. Roma 15/II. danes 24. t. m. ob 11. do 13. in od 14. do 20.30.

V torek 26. januarja 1954 ob 20.30 uri gostovanje v NABREŽINI s komedijo F. H. Herberta „Vsakih sto let“ Kostume Patty O'Nellove: Sonja Mikuletičeva

Clani tržškega filatelističnega kluba „L. Kosira“ priredijo 30. in 31. t. m. PRVO SLOVENSKO FILATELISTIČNO RAZSTAVO V TRSTU na sedežu Ul. Roma 15/II. Razstava bo odprta prvi dan od 16. do 20. ure in drugi dan od 9. do 18. ure. Vstop prost

Seja izvrš. odbora OF
V ponedeljek 25. t. m. ob 20. uri bo seja izvršnega odbora OF na sedežu Ul. R. Manna 29. Tajništvo

Osvobodilna fronta
SEKTOR BARKOVILJE Vabimo na letno skupščino, ki bo v četrtek 28. t. m. ob 20. uri v Frankovnem, Dnevni red: 1. Otvoritev, 2. Poročilo odbora, 3. Razprava o poročilu, 4. Sprejem spomenice, 5. Volitve novega odbora, 6. Sklepanost. Prosimo za gotovo in točno udeležbo.

IV. OKRAJ
V torek 26. t. m. ob 20. uri bo seja izvršnega odbora IV. okraja. Vsi tovariši so naproseni, da se seje udeležijo. Vabljeno so tudi sektorski odbori.

III. OKRAJ
Vabimo člane okrajnega odbora OF za III. okraj na zasedanje okrajnega odbora, ki bo v četrtek 28. t. m. ob 20. uri v Ulici Montecchi 6, IV. Zaradi važnosti dnevnega reda prosimo, da se zasedanja polnoštevno udeležijo.

Ljudska prosveta
GLASBENA MATICA V TRSTU V sredo, 27. jan. ob 20.30 uri bo v Ul. R. Manna 29 redna odobrova seja, h kateri so vabljeni tudi člani nadzornega odbora.

Razna obvestila
PLES V BARKOVILJAH Mladina prosvetnega društva Barkovilje priredi danes 24. t. m. na društvenem sedežu v Frankovnem pri Gregorici ples, in sicer med 18. in 23. uro. Vabljeni vsi!

TRŽAŠKI DNEVNIK

„BRATOVŠČINA sinje galeb“ Mladinska igra v petih dejanjih Spisal Lojze Filipič po povesti Toneta Selisk

OB SEDEMDSESETLETNICI IVANA REGENTA

Socialistični Trst je bil njihova domovina

Zrelost, ki jo je pokazal tržaški proletariat pri izbiranju ljudi, katere je dvignil iz sebe, se je kazala prav v tem, da so bili odločujoči ljudje v slovenski socialistični stranki v celoti, v italijanski stranki pa v pretežni večini, res pravi internacionalisti

Ob prelomu stoletja se je Trst nezadržno spreminjal iz starega patriarhalnega trgovskega mesta v velenostno in eno svetovnih pristanišč. Staro miselnost nekaj vase zapirajoča, v katerem so streljali čuvalci svoje meščanske privilegije tako bogati patrijarhi kakor celo vsi mišični obrtniki in celo mestni postopaki, pa se spajala s sedaj z novo kapitalistično miselnostjo. Slovenski delavci, ki so prihajali v tisočih s Krasa in Istre, so bili za meščanstvo ceneča in dobra delovna sila, nikakor pa ne enakovredni in enakopravni ljudje. Bili so »esciavi«. To pomeni latinski izvor same besede sužnja, lastno rimskega latifundista. V fevdalni dobi je označevala podložnika kolona in končno je tržaški mešanec služila za posvajanje slovenskega ljudstva, ki je živelo v mestu in v predmestjih, za zaničevanje okoliških kmetov in za žiljenje slovenskega naroda. V kapitalistični dobi so bili »esciavi« predmet, nikakor pa ljudje. V tem je bil izražen nacionalni odnos do Slovencev, ki pa je bil v svojem najglobljem bistvu, kot prica sama beseda »esciavi«, razredni odnos.

Na slovenski črni proletarij, ki je prihajal v mesto v vedno večjem številu, pa so osemdesetih in devetdesetih let gledali tudi nekateri italijanski ali že v prejšnjem stoletju potitalijanski »esciavi« kot na zaostalo na pol kmečko maso, ki se ne bo mogla razvijati v enakovredni element italijanskemu kvalificiranemu delavstvu in zaradi svoje enerzičnosti nacionalne kulture. Med njimi so bili nekateri malomeščanski ljudje, ki niso našli svojih ambicijam odgovarjajoče možnosti izživljanja v vrstah konservativnega meščanstva. Hotele so se s pomočjo napred-

ni slovenski in italijanski delavci ob istih plačah. In tolikrat so prav tako pregledali in mladi umirali zaradi tuberkuloze tisti, ki so govorili Dantejev jezik, kakor oni, ki so prihajali s Krasa. Vse te ljudi je vedno bolj spajala ista skupna usoda, pogosta strastna beseda za blažji pralni nam zamet, da delavstvo mora doseči splošno in enakovredno pravico, enostavno človeško enakopravnost.

Ti prevladali predmetji so bili vedno bolj eno delovno ljudstvo, ki se je vedno bolj približevalo med seboj in katerega življenje in borba za življenje je postala njih skupna usoda. Tako je mejo med obema narodoma v samem Trstu podrl je kapitalizem, med delavskimi predmetji pa je bil meja med njima sta bila dva jezika in ena miselnost.

Leta 1902 je tržaški proletarij to potrdil s svojo krivjo. Splošna stavka, ki je zajela skoraj sto tisoč delavcev in nameščencev, se je razplamnela v divje požarje in s policijo in vojaštvom. Osemstaj mrtvih italijanskih in slovenskih delavcev iz mesta in okoliških vasi je pričalo, da so slovenski in italijanski delovni ljudje eno. Veliko število huje in laže sojenjen, na stotine obsojenih, na dolgoletne ječe in na stotine izgnanih je izpričevalo, da v Trstu ni več samo slovenskih »esciavov« ampak, da je med njimi še več italijanskih »esciavov« sužnjem, ki jih prav tako ni škoda pobijati kakor ne prvih.

Proletariat je takrat, ko se je Regent pridružil gibanju, že dozoril, da si poišče pravih voditeljev. V tem času pa je bilo vsej tako težko pridobiti naenkrat velike mase novega delavstva, katero je vrel v mesto, kakor nekoli pred desetletji pripraviti vrste delavcev, da so začeli poslušati in razumeti, zakaj morajo postati revolucionarji in socialisti. Tistih, ki bi to zmogli in znali, skoraj ni bilo. Regent je pokazal prav za tako široko delo edinstven in vsestranski talent. Komaj je bil nekaj dni v mestu, že je imel polne roke dela. Bil je inženjor, raznašalec in prodajalec delavskih listov, sindikalni in strankni organizator. Ko so mu potrebe delavskega gibanja potisnile v roke tudi perlo, je začel leta 1904 dopisovati in pisati praporočila, ki je tedaj izhajal v Trstu. Zanj je začel pošiljati dopise in krajeje sestavke tudi v druge delavske liste. Poslušal je istočasno predavanja v študijskih krogih imenovanih »esciavi« in študiral socialna, katere so organizirali italijanski socialisti in kamor so hodili predavati v velikem številu najboljši italijanski teoretični tistega časa. Sicer pa pravi Regent, da vsi skupaj tedaj niso bili več tako veliko prebrali in da je bila njihova ideologija nekaj od vsepovedno pobrane in pridobljena, predvsem pa to, kar so občutili sami v svojem proletarskem življenju. Bili so sami svoji Marxji, Cuttiji, da se razredne borbe ne morejo naučiti iz knjig, ker borba ne prestopa sama piše nove strani novih spoznanj in izkušenj. Ob tem »študiju« življenja je Regent postal vse bolj glasnik in tribun slovenskega tržaškega delavstva. Delavci so bili ponosni že na njegovo začetno uveljavljanje in govorili so, da bo Trst dobil z Regentom svojega Etbina Kristana, s čimer so hoteli reči, delavskega voditelja in človeka, ki je vse hkrati, agitator, novinar, ideolog, pisatelj, organizator, govornik in politik, kakršnega je imela do tedaj samo Ljubljana.

Zrelost, ki jo je pokazal tržaški proletarij pri izbiranju ljudi, katere je dvignil iz sebe, se je kazala prav v tem, da so bili odločujoči ljudje

in v slovenski socialistični stranki v celoti, v italijanski stranki pa v pretežni večini, res pravi internacionalisti. Če bi bilo obratno in bi prevladovali sovinitovski malomeščanski »voditelji«, kakršnih je bilo še vedno dovolj med italijanskimi socialisti, potem bi »esciavi« nacionalistični stranki v Trstu izrabili delavstvo obeh narodnosti za pojačena medsebojna obračunavanja. Slovenski socialisti so storiili vse, da se to ni moglo zgoditi, oni nikdar niso italijanskemu delavstvu vsega zgodovinskega odklona vseh tistih narodnostnih in drugih pravic, kakršne so zahtevali sami za svoj slovenski narod. Nikoli niso podpirali razgretih slovenskih nacionalistov, ki v svojih protitalijanskih strasteh niso prav nič razlikovali resničnih italijanskih sovinitov od tržaških delavcev italijanske narodnosti, čeprav so bili le-ti interesno spojujoča nacija. Slovenci pa so si hoteli vse pridobiti demokratično enakopravnost.

Samostojna marksistična analiza lastnega položaja v vsem njegovem zgodovinskem procesu jim je povedala, da imajo Trst v Avstriji čisto posebno življenje, ki je edino internacionalno mesto v monarhiji. Samo dobri marksisti in iskreni socialisti so lahko ugotovili, da je narodnostni problem v Trstu docela drugačen za Slovence kakor za Italijane. Italijani so bili gospodarsko in politično spojujoča nacija, Slovenci pa so si hoteli vse pridobiti demokratično enakopravnost.

Stara meščanstvo je seveda hotelo za vsako ceno ohraniti svoj vodilni položaj tako v mestni upravi, kakor tudi v gospodarstvu in je zato ohranilo avtoriteto prebujajočega se slovenskega elementa v mestu. To staro kapitalistično meščanstvo pa se je treslo iz strahu pred napredujočimi demokratizirajočimi delavskimi razrednimi koristmi, katere je zaroval v polni meri, le če je imelo v rokah politično nadmočje. Ta se mu je pa začela izmikati in rušiti. Komaj je bila uveljavljena splošna volilna pravica, že je postala Dalmacija, ki je veljala vse dotlej za italijansko domeno, — popolnoma hrvaška. Tanko palat italijanske buržoazije in fevdalnih veleposvetnikov je bila od prebujenega ljudstva, ki ni hotel biti več žrtve in parazitske gospode, tako temeljito preglasovana, da je žeže-

la čez noč spremenila svoj narodnostni obraz. Tržaško buržoazije je lomil dvojni strah, strah pred Slovenci in Hrvatmi, še prav posebej pa strah pred italijanskim in slovenskim proletariatom. Reči Trst s svojimi štirimi socialističnimi poslanci v dunajskem parlamentu so ironično imenovali »trajski rubin v kroni avstrijskega cesarstva. V takem položaju se je začela italijanska buržoazija vedno bolj odvracati od Avstrije, čeprav je bila z nemoško buržoazijo popolnoma enakopravna, v nobenem pogledu od nje narodnostno ali kakorkoli odvisna. Imela je na svojem področju v Trstu, v Istri, deloma tudi še v Dalmaciji, prav tako privilegiran položaj, kakor nemška v ostalih predelih Avstrije. Nekje pa se je ustila tudi ozko narodna avstrijska. Pritisnil demokratični sil nacija je bil že tolikšen, da se je začela ozirati v Italijo in od tam pričakovala pomoči in rešitve. V stari, trški Avstriji ni mogla več videti zanesljive zaščite.

Taka je približno bila marksistična analiza ideologov italijanskega tržaškega delavstva, kajti oni so vedeli, da bo tisti trenutek konec socialističnega gibanja v Trstu, konec razrednih bojev, zmaga buržoazije, razorožen, demoraliziran, zmeden in na silo vpričo je bil v sovinitovski vozi, — če se oni prepustijo nacionalističnim strastem in začnejo zbirati med italijanskim in avstrijskim razrednim avstrijsko Dalmacija, ki je veljala vse dotlej za italijansko domeno, — popolnoma hrvaška. Tanko palat italijanske buržoazije in fevdalnih veleposvetnikov je bila od prebujenega ljudstva, ki ni hotel biti več žrtve in parazitske gospode, tako temeljito preglasovana, da je žeže-

svetila resnemu študiju. V Ljubljani je bila tedaj dramatična slika Združenja gledaliških igralcev, pri individualnih študijih pa so jim pomagali režiserji Šest, Putjata, Škrbinček, zlasti pa še Marija Vera in njena mati. L. 1925 je igrala obiskala Dunaj, kjer se je spoznala z visoko ravnajo srednjeevropskega igralstva.

Od vrste naiv in ljubimk, med katerimi so bile tudi zahtevnejše (kot Otella), se je že tu potpisala vlogam z resnojo problematiko. Na tej poti je dospela do igralških likov dozorele igralke, snujoče iz svoje osebnosti in pronicajoče v problematiko igralstva kot enega izmed najbolj globokih umetniških izrazov. V tej fazi njenega razvoja je znana vrsta vlog klasičnih in modernih dramskih pisateljev od Shakespeara in Molièra do Krievca. Vida Juvanova pa bo gotovo iskala še novih izraznih možnosti.

Svoje izkušnje pa posreduje mlademu slovenskemu igralškemu naraščanju v Akademiji za igralstvo umetnost.

DA JUVANOVA 30 LET IGRALKA

Gledališče je kakor velika družina, kjer nje člani slavijo god ali obletnico, čez kratko pa se zbere ob krstni enega izmed svojih. V gledališču skoraj ne mine leto, da se člani ne bi zbrali za poslednje spremstvo igralca ali igralke, ki se je za vedno ukamnil za zasto, kakor tudi ni sezona, da ne bi na slovenski način proslavili obletnice, odkar, se je ta ali oni izmed njih zapisal v službo T. l. l.

Prejšnje nedelje se je ljubljanski Drama poslovia od Marije Vere. Ta teden pa je bil na vrsti jubilej.

Igralka Vida Juvanova-Janova je slavila tridesetletnico odkar se je posvetila slovenskemu gledališču. Igralka izhaja iz gledališke rodbine njene mame, ki je bila Polonca Juvanova, ki je bila dolga leta članica slovenskega gledališča. Pa tudi oče je bil v začetku stoletja član gledališča in le hude gledališke stiske so ga prisilile, da si poišče drug poklic.

Njeno gledališko delo se ni pričelo v Ljubljani, temveč v komaj ustanovljenem gledališču v Subotici. To gledališče je imelo tedaj bolj namen buditi narodno zavest in je bila skrb za umetniško višino v drugi vrsti. Toda ko je Vida Juvanova na koncu se iste sezone nastopila kot gost v ljubljanski Drami v vlogi Anje v Češnjem vrtu Čehova, je se pokazala toliko dostojnost, da je dosegla splošno priznanje ter angažman za prihodnjo sezono v Ljubljani.

VLADO KOZAK
(Se nadaljuje)

Tu se je lahko še bolj potopila v malomarski civilizaciji in v operetno-varietejski bleščavo bogato sceno, brezhibnim svetlobnim parkom in množico ljudi, ki v opereti nujno so sodelovali. V danih možnostih je bilo tudi to, kar so pokazali, dobro. Režiser Edo Verdonik se je v režiji držal starega in preiskusnega načela »gibljive organizacije in letnih situacij. To mu je v glavnem uspešno. Mnogo je bilo neukusnosti, klavrnega tavanja, precej pa tudi res duhovitih mimobezstnosti. Skratka: za tokrat se kar posreduje izvedba. Publiko je bilo zadovoljivo, ker do takega kruna ne pride vsak dan.

Tudi dirigent Zdenko Peherda s študijem partiturne ni imel težav. Zal pa je se preveč premalo preciznosti in izvedbe, ki se sicer v neposredni sliki ni bilo izraziti, se slišati le eno violino. Sploh pa je bil orkester prebit in nepopoln.

Od solistov opozarjam na naslovno vlogo v obeh Gite Serman. Ni sicer nenavadno mestljiva subreta, ima pa dovolj šarma in okusa, lep in prijeten glas, in dovolj smisla za simpatično igranje. Tudi Josip Matejani kot student Mirko in v drugem delu junor Peter Petrovič je s svojim šikim, toda sonornim tenorjem in razgajano zadovoljivo igranjem bil Miodrag Letnar v obeh špora Bepe Pegule. To je klasična tretja oseba v operetah, nekakšen dvornik, ki opereti daje osvojen tonalitet, varietejski Figaro. Lončar je s svojo originalno, že malce modernizirano in po zahodnih vzorih krojeno dalmatinsko dovipnostjo vzdržal kontakt do konca. Kreativno nadpovprečna in duhovita je bila figura Miss Evelynne Beauty-Flower Sarolte Kovac, ki je celotno uprizoritev »Male Floramy« dvignila nad kritično povprečno provincialne izvedbe.

Mladi dirigent Zdenko Peherda rutinirano obvladuje partituro in izvedbo. Svojih osebnih interpretacijskih hotenja zaradi skromnega orkestra ne more uveljaviti, zato se drži klasičnih zakonitosti in stilističnih konvencij, kar velja zlasti za »Traviato«.

Operni zbor je glasovno močan in dokaj enoten, vendar se zdaleč ne more zadovoljiti okusa povprečne operne publike.

Koprška publika si želi še gostovanj. Ali bi ne kazalo povabiti ljubljanske Opere in v ta namen žrtvovati (če je to sploh še žrtvovati) nekaj denarja iz tistih gospodarskih rubrik, ki so namenjene res za kulturo. Ali bodo Koprčani res vselej na repu kulturnih dogodkov? L.M.

Naš tedenski pregled

Jutri se začne v Berlinu konferenca štirih zunanjih ministrov — po petih letih prvi sestanek ministrov štirih velenih Pravaevrov — spo petih letih ni najbolj posrečena beseda, kajti že nekaj let prej so se štirje veliki sestajali samo sato, da se njihova mnenja čedalje bolj razhajajo. Zadnje delo, ki ga je ministri opravili in pripeljali do konca, so bile mirovne pogodbe z Italijo in ostalimi satelitskimi sobojnemci Hitlerjeve Nemčije. To pa je bilo s podpisom potrjeno že pred sedmimi leti. In še ni vse izvršeno, kar so takrat sklenili, in marsikaj tudi ni več izvedljivo.

Danes gleda svet v Berlin z upanjem, da ministri koga vendarle ne bodo samo ugotovili, da se nikakor ne morejo sporazumeti in da gre do njihove politike še vedno vsakebi. Položaj v svetu se je toliko spremenil, da bi to upanje ni popolnoma neupravičeno. Kotno je velik uspeh in dober obet že to, da je do berlinske konference sploh prišlo, to je, da se je spet pojavila — ali morala pojaviti, kakor hoče — volja pa razgovorih in upajo, tudi po sporazumevanju. Pri tem ministri nikakor ne bodo mogli in niti ne želijo svetovnega javnega mnenja, ki želi in od njih zahteva, naj se resno lotijo naloge zmanjševanja mednarodne napetosti in reševanja uprašaj, ki zastripajo svetovno ozračje.

Pri iskanju pozitivnih strani berlinske konference se moramo zadržati omejitni na to ugotovitev. Več bo pokazal potek konference. Vsekakor pa bi bilo nerealistično, ko bi od njene pričakovali, da bo na njej rešila vsa sporna uprašajala pa da do docela uprašajala pa sveta vsaj eno, v Evropi najznejše takšno uprašaje — bodoča usoda Nemčije. Kdor se je za trenutek zamislil v to, kako se je nemški pozel — kar priznamo, po prelet obeh strani — v zadnjih letih zapletel z ustvarjenju duha popolnoma ločenih nemških držav, ki sta vsaka navezani na čisto drug svet (in postusi ločevanja z nadaljnjim navezovanjem na ali od njih se nadaljuje), ta bo moral pritrjati Edenju, ki je pred odhodom v Berlin napovedal, da v nekaj tednih, na eni sami konferenci, nemške uprašaje ni mogoče v celoti rešiti.

Mnogo laže rešljivo je avstrijsko uprašaje, ki bo morada preizkusiti kamen volje štirih, da vendarle kaj storijo za mirneje življenje na tem svetu. Toda glavno pri berlinski konferenci po našem vendarle ni to, da se to ali ono uprašaje docela reši, temveč predvsem to, da se najde in ustvari teren, na katerem bo v prihodnje reševanje neresenih uprašaj olajšano, pa naj gre za Avstrijo, Nemčijo, atomsko energijo, Daljni vzhod ali kar koli.

V terej: pa do velika preskušnja v Italiji: nova vlada

IVAN TRINKO bo jutri imel 91 let

Najstarejšemu slovenskemu pesniku, kulturnemu delavcu, neomahljivemu Slovencu čestitamo k visokemu jubileju. Z željami, da bil še dolgo zdrav med benečnimi Slovenci.

nih idej uveljaviti v proletariatu najti v njem potrebno oporo in silo, da bi potisnil stran staro okosteno mestno oligarhijo. Prav odnos do slovenskega prebivalstva je odkrival njihovo malomeščansko nesocialistično politiko in kazal na to, da se bo sprotnostnost italijanskega izobrazbenstva tudi v Trstu preje izvele v nacionalističnem tekmovanju s staro buržoazijo, kakor pa v demokratično in res napredno obračunavanje s to preživelo in plesnivo gospodo. Taka in podobna nezaupanja so gojili do nastopajočega slovenskega proletariata v tem prvem razdobju tudi nekateri stari strokovnjaki. Vse to se jih je držalo še celovita okost. Vse to so bila znamenja, ki pravi proletarij politično šele dozoreva in da se pojavljajo dostikrat v njegovih vrstah ljudje, ki so šele prenašali socialističnih idej iz razvijajočih zemelj bolj razgledani malomeščani, kakor pa resnično nosilci socialistične ideologije.

Toda pred več kot petdesetimi leti, tedaj ko je prišel na Regent v Trst, so bile te stvari že močno drugačne. Slovenski proletarij je imel takrat za seboj že trideset let zgodovine popisane z borbenimi in govorile o stvarkih, o žrtvah in tudi o moči slovenskega proletariata. Tržaško delavstvo je takrat že imelo svoje strokovne organizacije, svoje politične liste, svoje socialno demokratično stranko.

Stari patriarhalni Trst je že izgubil predmetja so rastla, nekaj umirjeni življenjski ritem trgovskega občinskega mesta je zamrl v bučnem hrupu industrijskih naprav. Ob prelomu stoletja je dolgo ni bilo več tistega Trsta, v katerem so vsi, ki so kaj imeli in nekaj veljali, z nekaj izjemami nekaterih hrvačev in slovenskih milijonarjev ter obogatelih obrtnikov, bili Italijani. Bili so tisti pa, ki so jim služili, po večini Slovenci. Kapitalizem je nadrejal v tesna stanovanja italijanskih pravih tako italijanske proletarske družine kakor slovenske, tudi na stavbah, ob strojih so de-

GOSTOVANJE ANSAMBLA REŠKE OPERE V KOPRU

Ivo Tijardovič: MALA FLORAMY - Giuseppe Verdi: TRAVIATA

Repertoarno praznino, ki meglj koprsko gledališko ozračje že od zadnje premiere v začetku decembra prejšnjega leta, je vsaj na videz izpolnilo nedavno gostovanje Opere reškega gledališča, ki je v Bujah in Koprju izvajala popularno Tijardovičovo opereto »Mala Floramy« in Verdijevo »Traviato«. To je bilo drugo gostovanje Opere z Reke po vojni, tokrat z dvema celovečernima priredbama in deloma celotnim izvajalskim ansamblom. Tijardovičeva opereta si je po pravici zaslužila naziv najbolj popularne jugoslovanske glasbene burke te vrste. Odlikuje jo preprosta in nenasična melodika, harmonija, ki redko kdaj zaide perne umetnine, kjer se režiser posveča bolj premočrti stilizaciji izvedbe, dirigent pa (vsaj po navadi) sledi predpisani muzikalni šabloni. Opereta kaj rada zdrsi v tragično (burka je isti na Zahodu začela uveljavljati oblika varietaja in kasneje zabavne revije. Gotovo pa je najbolj popularna opereta že zategadelj, ker je glasbena produkcija v Jugoslaviji imela resnejše in umetniške pretenzije in so se redki skladatelji spuščali na to gotovo zelo spozklo

področje glasbenega snovanja. No, Tijardovič je s svojo opereto prodrl ne le v Jugoslavijo, temveč tudi v tujino. Uvedba pristnih dalmatinskih melodičnih elementov, ritmična poenostavitve, nekakšna stilizacija v operetni tip in pisana parafila popularne organizacije in letnih situacij. To mu je v glavnem uspešno. Mnogo je bilo neukusnosti, klavrnega tavanja, precej pa tudi res duhovitih mimobezstnosti. Skratka: za tokrat se kar posreduje izvedba. Publiko je bilo zadovoljivo, ker do takega kruna ne pride vsak dan.

Tudi dirigent Zdenko Peherda s študijem partiture ni imel težav. Zal pa je se preveč premalo preciznosti in izvedbe, ki se sicer v neposredni sliki ni bilo izraziti, se slišati le eno violino. Sploh pa je bil orkester prebit in nepopoln.

Od solistov opozarjam na naslovno vlogo v obeh Gite Serman. Ni sicer nenavadno mestljiva subreta, ima pa dovolj šarma in okusa, lep in prijeten glas, in dovolj smisla za simpatično igranje. Tudi Josip Matejani kot student Mirko in v drugem delu junor Peter Petrovič je s svojim šikim, toda sonornim tenorjem in razgajano zadovoljivo igranjem bil Miodrag Letnar v obeh špora Bepe Pegule. To je klasična tretja oseba v operetah, nekakšen dvornik, ki opereti daje osvojen tonalitet, varietejski Figaro. Lončar je s svojo originalno, že malce modernizirano in po zahodnih vzorih krojeno dalmatinsko dovipnostjo vzdržal kontakt do konca. Kreativno nadpovprečna in duhovita je bila figura Miss Evelynne Beauty-Flower Sarolte Kovac, ki je celotno uprizoritev »Male Floramy« dvignila nad kritično povprečno provincialne izvedbe.

Mladi dirigent Zdenko Peherda rutinirano obvladuje partituro in izvedbo. Svojih osebnih interpretacijskih hotenja zaradi skromnega orkestra ne more uveljaviti, zato se drži klasičnih zakonitosti in stilističnih konvencij, kar velja zlasti za »Traviato«.

Operni zbor je glasovno močan in dokaj enoten, vendar se zdaleč ne more zadovoljiti okusa povprečne operne publike.

Koprška publika si želi še gostovanj. Ali bi ne kazalo povabiti ljubljanske Opere in v ta namen žrtvovati (če je to sploh še žrtvovati) nekaj denarja iz tistih gospodarskih rubrik, ki so namenjene res za kulturo. Ali bodo Koprčani res vselej na repu kulturnih dogodkov? L.M.

Knjiga 54

V prikupni obliki se je predstavlja novo številka revije Knjiga 54, glasla slovenskih knjižar. Kdor se je e revijo spoznal, se mu je tako priljubila, da je ne bo mogel več pogrešati!

Z včerajšnje premiere «VSAKIH STOLET»

Patty O'Neill (Stefka Dročeva) in Donald Greshan (Miha Baloh). Na sliki na desno: Patty in David Slater (J. Lukeš). Slovensko narodno gledališče prijetno komedijo ponočno danes večer ob 20.30 v Avditoriju. Kakor je bilo na včerajšnji premieri občinstvo prijetno presenečeno, tako smo prepričani, da bo tudi danes večer vsakdo vesel, ki si bo predstavo ogledal.

NOVA SLOVENSKA KNJIGA V TRSTU

Vsebine slovenskih leposlovnih del

Nedavno je v Trstu izšla dobrih 200 strani obseajoča njga Vsebine slovenskih leposlovnih del, ki jo je sestavil Martin Jenjurič. Ker pravi avtor sam v uvodu, je ta knjiga na slovenskem knjižnem trgu nekaj novega. Razne druge literature že pozna podobne knjige. Gotovo je namreč, da z naraščanjem literarnega opusa kakega naroda ni več mogoče vsega prebrati. Vendar pa je včasih seznanjenost z mnogimi literarnimi deli potrebno, na pr. dijakom pred izpiti. Ali pa bi rad obnovil v spominu delo, ki si ga že davno prebral in si vsebino že skoraj pozabil. V takih primerih je koristna taka knjiga, kot je Jenjuričeva, kjer so na kratko navedene vsebine del slovenskih pripovednikov. Razen vsebine je še na kratko označen pomen posameznih del z letnico izida.

Vsekarer je treba podzdraviti dejstvo, da izide v Trstu slovenska knjiga. Hvalavreden je tudi pogum avtorja, ki je delo izdal v samozaložbi. Kar tukaj naj omenimo, da je izvirni lesorez za naslovno stran pripravil slikar Avgust Cerngoi.

Gotovo je, da bodo predvsem dijaki radi posegli po tej knjigi. Druga stvar pa je, če se ne bodo mnogi med njimi preveč zanesli na delo knjige in opustili branje slovenskih leposlovnih del. Sicer res je avtor sam pred

Med samimi demokratizirani prihaja opozicija proti Fanfaniju z dveh strani, z desne in z leve (sploh je oznaka »demokristjanska leвица« za Fanfani in njegove zelo konvencionalna, saj spada v njegovo repertoar tudi marksizem), kar je za socialne pridobitve proglasil tudi fašizem). Na desni so predvsem gddovci, togmijevec, gonelloci itd., ki se zavzemajo za politično emocije roves in ki vidijo osnovni problem notranje politike v Italiji v srborbi proti komunizmu in hočejo rešiti notranja nasprotja v tem okviru, se pravi celo z diskriminacijo pri sprejemanju na delo v tovarne in pri odpuštitih (tako erečevanjev italijanskih uprašaj na naletna na nekaj razumevanja v ZDA, kjer govore, da bodo razdeljevali naročila posameznim tovarnam po nekem podobnem ključu). Vprašanje usakdanjega kruna pa je po njihovi domagilji nekaj preveč materialističnega, da bi se smela katoliška stranka mnogo ukvarjati z njim, če noče, da bo krdičanstvo »duhovno obubožalo«.

Opozicija z leve prihaja iz krogov demokristjanskih sindikalistov, ki so vendarle v stiku z usakdanjim življenjem ljudi, ki delajo, in z njihovimi konkretnimi težavami in ki v preveč abstraktnem gorenštstvu ne vidijo nobenega zdravila. To je nekakša praktična kritika politike elizivativa Democratica, kritika ki temelji na usakdanjih izkušnjah — te pa govore, da lahko gre industrijec vsaj dan k obhajilu, pa ga vendar noben pridigar ne bo spreobrnil, da bi delavcem poivil plače. Sindikalisti Rapelli je Fanfanijevo vlogo označil tako: na dan Trst krajsev so prišli v betlehemski hlevček Melhior, Gasper in Boltezar. Z začudenjem so ugotovili, da so iz treh postelj štirje: po poti se jim je pridružil Amintor. Proti trije so prinesli zla-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Z OBČNEGA ZBORA DRUŠTVA SLOVENSkih SREDNJEŠOLCEV

Odločna beseda slovenskih dijakov proti zatiranju slovenske šole

Šolska vprašanja so ostala nerešena, ker upravljajo slovensko šolo še vedno italijanski iredentisti in Slovenci sami ne odločamo niti o tem osnovnem vprašanju

RESOLUCIJA SLOVENSkih DIJAKOV

- 1. Slovenski dijaki smo zadovoljni, da se je vsaj deloma resilo vprašanje slovenskih šol. Vendar opozarjamo, da ostane še vedno nerešeno vprašanje o vsi realne gimnazije in klasičnega liceja.
2. Zato zahtevamo, da se ustanovi v Trstu taka šolska uprava, ki bo res ščitila slovenske šole pred italijanskim zatiranjem in zapostavljanjem in da se končno reši vprašanje prostorov.
3. Zahtevamo, da se ustanove vse tiste šole, ki manjkajo, kot na primer tehnična srednja šola.
4. Zahtevamo, da oblast poskrbi za izrednimi krediti, da se opremiti slovenske šole s potrebnimi učnimi pripomočki, katerih je šole skoraj nimajo in ki so nujno potrebni za šolski pouk.
5. Zahtevamo, da se dokončno odpravi neenakopravni položaj in zapostavljanje slovenske šole, saj italijanska nestrpnost vidi v obstoju slovenskega šolstva na teh lilih zaprko za dosego svojih ciljev.
6. Prav zaradi tega tudi slovenski dijaki najostreje protestiramo proti krivičnemu sklepu od 8. oktobra in proti ponovnemu prihodu Italije v Trst.

meravajo dati izpraznjen prostor italijanskim ustanovam. Na občnem zboru je bilo tudi govora o drugih šolskih vprašanjih, in med drugim o vprašanju učbenikov, katerih izdaja je ovrhana zaradi dveh italijanskih profesorjev v posebni komisiji, ki seveda ne znata slovensko in ne moreta izreči svojega mnenja o predloženih knjigah. Ves skupek šolskih vprašanj, od katerih smo našli samo nekatera najbolj pereča, pa je nastal zlasti zato, ker upravljajo slovensko šolo še vedno italijanski iredentisti, ker ne moremo Slovenci niti o tem osnovnem vprašanju odločiti sami. Prav zaradi tega je še toliko bolj umiljiva zadnja točka resolucije društva, ki odločno protestira proti prihodu Italije v Trst.

Slovenski dijaki so že mnogokrat odločno pokazali, da ne bodo doživljali usode svojih staršev, da nocoj ponovnega suženjstva. Na sliki prizor z demonstracij slovenskih srednješolcev proti znanemu krivičnemu anglo-ameriški sklepu.

SOPOTNIKI

Napisano na Rogu, decembra, leta 1943. Luna, imenovana nekot boginja smrti, sveti tja na tisto dolinico, kjer spe v samotni jasi med smrekami unrti ranjenci Mirko, Vaneč, Lojze in Tilko. Osvetljene smreke so sedaj kot visoki nagrobniki, nepremične in tihe. Tam blizu, v drugi dolinici, se papolajo zublji gore tistih nekot ranjencev, ki jih ni bilo več mogoče rešiti, sedaj že čisto zoglenela. Bolničarja Janko in Mile, jaz, zdravnik Martin in truma tistih ranjencev, ki so se rešili, tičimo v gozdu, skriti za robom vrtače - uro je - sedaj bi ne bilo dobro premakniti se. In vendar, najraje bi stal in se vrnil proti tistim zubljem v bolnišnici. V srcu gole nepopisna bolečina. Mislim na široko odprte oči Vere, na velike, sinje oči z razirjenimi zenicami, polnimi groze v tistih hipih tik pred smrtjo, ko je nacist z železnim puškinim kopitom razbil njeno glavo, da so se kot suha mehki kodri pomešali s krpjo in možgani. Vse se je zgodilo tako hitro, v eni minuti

Bogomir Magajna

je ležala tisti hip. Pred dnevi so jo prinesli terenci tam od Starega Loga nekje. Mina ji je razbila desni komolec in moral sem ji potem odrezati roko. Sedaj pa je Verena mrtva in če kdaj srečam njenega brata v Ljubljani, kako naj mu to povem? Ali veste, da sem jo poznal, ko je bila še otrok? Nekež je zalivala rože na vrtni tam za Rimskim

komaj, med tistim streljanjem in polblazenim rojenjem nacistov ter med ozkimi ranjencev. Kako je, da se je moglo vse to zgoditi? Trije stražarji so bili na svojih mestih, Mirza misel se je zadržila v možgane: saj so se sedaj na svojih mestih, toda pobiti so, mrtvi so, in mi, kar nas je živil smo v noč zbežali skozi zadnja vrata. Kako je že bilo z Vereno? Seveda, na tih, na ležišču zidom v Ljubljani, z rdečo kangelico - še sedaj vidim rdečo kangelico. - Jaz zalival rože, Martin, tudi rože morajo biti iz rdeče kangelice, je rekla takrat. Potem je rasla, postala stara šestnajst let in odšla k partizanom. V borbenem odredu je hotela biti in končno so jo prinesli sem gor. Strmimi med smrekami in smrekje pravijo nemške: »Nikoli več je ne boš videl, Verena! - Trudne misli se megljo - v njih se poraja podob: Verena stoji pred menoj v beli halji. Tam, kjer bi morala biti desnica, ji visi prazen rokav. Včasih je dobro igrala na gosli - tam v Ljubljani: »Zakaj me nisi raje ubil, kot da si mi roko odrezal, Martin!«

»Tovariš Martin, mi šepeeta bolničar Janko na uho, ečisto blizu se sliši streljanje, treba se bo premakniti tja proti glavnemu vrhu Roga, nekam proti Cerčanovi cesti, nekam proti Fabronemu križu, nekam k postojanki Lašče, ali morda naprej, tja proti Golobinjku, tja nekam.«

»Mi smo tu, Janko, ure od tam nekje, in če bi bili tam nekje, ure daleč, bi bežali sem, kjer smo sedaj. Če bi bili na desni, bi se umikali na levo, in če bi bili na levi, bi se umikali na desno. Kaj, uraga, govorim - po vseh poteh so Nemci, toda vekomaj ne bodo tukaj!«. Zastrim se k ranjenim in vidim trumo oči, široko odprtih, razsvetljenih od mesečine, razsvetljenih od prividov smrti. Med njimi je hudo ranjena Mira. Kako se je le posrečilo, da so jo odpeljali s seboj? Njen obraz je čisto bel... S posebnimi rokami stoji ranjenec pred menoj kot prečujna senca in v svetlih očeh čitam ukaz: »Ni mogoče tičati tukaj! Naprej, le nekam naprej, pa kamorkoli! Prebližjuj se moji desni in morda imajo Nemci kaj s seboj!«

»Grejo naprej in naprej, tiho, s strašno previdnostjo, da bi suho vejeje ne pokalo pod nogami, kar se sliši neskončno daleč. Če bi ne bilo nevarnosti, bi ne bilo slisati naših odbojev. Tisti, ki stopajo ob berglah, se poglanjajo z njimi naprej kakor obstreljene nočne ptice. Ni mogoče preprečiti, da bi pod berglami ne pokale suhe veje, in neprenehoma se sliši šepet: »Pazi, tovariš, pazi vendar!« - Nekaterim pozračajo rane zaradi hoje hude bolečine, toda vzklipi zamro se med zobmi.

»Nikanor se ne mudi, ne bojte se! Naš jih bodo poglani - sliši se streljanje iz vseh dolin - borijo se naši. Nihalo časa Nemci leteti ravnajo za namiz, rečem - in vendar čutim sam, da trume ranjenih ne bo mogoče zastaviti. Prebližjuj se videli smrt. Drugi se bi bilo, da so zdravi, da imajo zadosti opreči. Toda kaj si moreš pomagati sedaj, če morata bolničarja nositi na dveh vejah Miro s seboj, če si imal roke v obozrah, če si nastojen na berglo.

Polnoč je šla mimo, mi pa se poglanjajo naprej in naprej, navzgor in navzdol, mimo okroglice in prtič, mimo visokih, stebelnih eči, mimo z mahom poraslih pečini, ki se zde v mesečni kot nekaki čudni spomeniki. Po pobočjih navzgor se nam zdi, da rastjejo smreke od samega neba; ko stopamo navzdol, se pogrežajo pod nami v globine. Potujemo kakor sredi hudih sanj in prisluškujemo svojim stopinjam, mi spopitniki in prečujni mesečini, ali smrti ali življenju naproti.

Svevoda, roko sem odrezal Vereni - toda če bi živel, bi vendar bilo njeno življenje v svobodi veliko in široko. Ne bi imela desnice, a prišel bi čas, ko bi na njeno levico strmelo stotero otrok - saj - učiteljica je hotela biti Verena. Povedala bi jim pravljico, kakršne se ni bilo med nami dole: o ptici, ki je izgubila desno krilo, pa je itti hip orahnila v nov svet, poln čarobnih živih trat; po njih se pasejo ogromna krvela goveda in ouac z veselim pastirji med seboj; za tratami so njibe, polne teškega klasja - žanje klasje je tisočero deklet z novo pesmijo v srcih - in bele vase - in bele vase - trume mladecev in mladenk zlate nove hise više in više - široka okna, nova svetle, zidne dobrane, v eni izmed dvoran naša Verena, ki pripoveduje rdečo pravljico, ki postaja rdeča pesem. O, otroci bodočih rodov bodo doživljali pravo življenje, novo življenje, lepše od pravičije, ko si jih le v sanjah doživljajo tisti otroci nekdanjih rodov. Sami si bodo gradili otroci mesta iz pravičije in se med hisičami vozili v rdečih vozovih s sinjo lokomotivo med rdečimi in sinjimi gradami četja, sami si bodo gradili mostove na nove bregove, onkraj katerih bodo zopet no-

IZ KNJIGE: 'O D ME V KORAKOV'

O LUTKAH GOVORE V SVOJIH DELIH ŽE SLAVNI GRKI DOLGA IN SLAVNA ZGODOVINA LESENJIH IGRALCEV - LUTK

Kljub temu, da mnogi gledajo na lutkarstvo skeptično, pomeni zaradi umetniške izdelave lutk, skla tnosti kretenj in govora ter določene dramske zakonitosti, lutkarstvo posebno vrsto gledališke umetnosti

O lutkah govore v svojih delih že Aristotel, Platon in Herodot. Evidirajo sodobnik Pohlen je bil največji grški lutkar. Tudi Rimljani so se zabavali z njimi. V Evropi omenja matematik Cardan l. 1550 prve preproste italijanske lutke, imenovane magatelli. Skoraj istočasno prikazuje gubljivi mehanizmi, iz katerih so se razvile kasnejše lutke, misterije in moralitete v Franciji in po vsej severni Nemčiji. V Angliji so v po-

sebnih sprevodih ob raznih prilikah predstavljali junake ljudskih balad. Kmalu so lutke kot del ljudske folklorne preše v rok potujočih lutkarjev in postale last komedijskih družin - lutkarskih dinastij, ki so skrbno varovale skrivnosti svoje obrti. Sprva je glavni lutkar sam govoril in spreminjal glas, vodil lutko in igral na piščal. V igro pa so vpleli tudi zbadljivke na račun tance in zabave in tako oprav-

ljali pomembno družbeno in kulturno delo. Čehi so svojem ljudskemu lutkarju Mateju Kopeckemu, katerega ljubezen do lutk vzbujala spoštovanje, postavili spomenik. Nekateri lutkarji so dosegli velike uspehe, tako Buratino, po katerem so italijanske lutke obdržale masko in ime, ali francoski zdravnik Jean Brioché, katerega je na gostovanju po Švici inkvizicija obsodila, da je čarovnik in se končno pomirila s tem, da je njegove lutke slekla. Švedski lutkar je znal s čudovitimi dialogi ljudi navdušiti in slahče zapustiti svoje stojnice in pri teki k njemu. Ljudski lutkarji so potovali tudi izven meja svoje zemlje; beneški so skozi Nemčijo in druge dežele prišli prav do ruskih step. S seboj so se lutke preselile na dvorce visoke gospode.

Ze v 17. stoletju se pri raznih evropskih narodih izoblikujejo neki stalni tipi, jeziki burkeži, ki predstavljajo čenjašjo in konjašo, neprestano govorijo z gledalci in sanjani s seboj, se borijo proti laži in goljufiji, so naivni in bistri, njihov ostri dovtip zavdeva visoko družbo. Silvio Fiorillo je v neapeljske slavnosti vpeljal Pulcinella, rimsko prebivalce je zabaval Cassandrino, koketni stavec z mladim srcem in sivimi lasmi, beneške Pantaleone, turinske Granducci, milanske Girolamo, francoski Polichinelle je v svoji bleščavi suknji in viteškem pokrivalu z zavihanimi krajci pravi gaskonski vituz. V Lyonu je bil doma Gignol, v Amiensu Lafleur, posebjena požrtvovalnost in

zvestoba do gospodarja; s svoji močnimi nogami smevo čez prag vsakega, ki ni dobrodošel. Nemški Hanswurst je tip požeruha, a ni tako čil in prožen kot francoski Harlekine. Kasneje ga je nadomestil Gasperček. Repertoar, v katerem so nastopale razne vrste lutk (senčne, marionete, ročne), je bil pester. Liturginim igram so na lutkovnem odru sledile zgodovinske, polne romantične in folklorne. V Španiji nas ne presenečajo niti borbe med biki in toreadorji v krvavo rdečih oblekah. Največ pa so lutkarji segali po repertoaru pravega gledališča in si prirejali za svoje namene. Uprizarjali so Molière, Corneille, Racina, Lope de Yega, Shakespeare, Schillerja. Poleg njega Juana je bil najbolj priljubljen doktor Faust.

Lutke so cenili mnogi znameniti ljudje. Voltaire je vabil na svoj dom slavne lutkarje, da so njegovim gostom uprizorjali igre. Lesage je napisal zanje več igrice, prav tako Fuzelier in D'Orneval. Sandova je s sinom Mauricem vodila v Nohantu eno najlepših francoskih gledališč, pri katerem so sodelovali mnogi pesniki, pisatelji in kasnejši francoski komiki, Mali Goldoni je za lutkovno gledališče napisal svojo prvo komedijo. Cervantes in Shakespeare se čisto spominjata lutk v svojih delih. Goethe pravi, da je bilo v mladih letih lutkovno gledališče njegovo največje veselje; svojim tovaršem je večkrat uprizorjal lutkovne predstave. Ljubili pa jih je tudi potem, ko je odločil otroške igrice. Pri lutkah je tudi dobil zamisel

Dedek Mrzaj je obiskal otroke. Tudi ševljine lutkovne predstave, ki so spremljale Dedka Mrzaja po vseh vaseh in po vseh predelih Trsta, so dar istega avtorja.

Tudi pri nas se otroci obilo zabavajo, ko gledajo lutke - umetniški dar znanega lutkarja tovariša Maršiča.

Pravzaprav nimam rada obletnic. Zdi se mi kot živ opomin, kako moji lasje sivijo in kako čas nevarno hiti naprej. V srcu pa pušča vedno isto hrepenenje po nedoseženem.

Toda z vsako obletnico se nam menda vsem godi isto. Kakor da je preteklost nekje še vedno tovrna in razgibana, tako nas ključje vanjo. Leta se naglo odmikajo in spet smo sredi borb in bojev, upov in nad.

Za pred mesecem je iz Smarji na Vipavskem prišlo pismo. Bilo je od Erne in ni bilo nastojljeno name, pač pa na mano našega Pinka. Toda v pismu je stalo: »Povej tudi Mari, naj na mi je obležal na srcu. Zdad sedim ob kamnu. V peči ki smo jo postavili vanj doporejajo polena in od časa do časa prijetno prasketajo. Oziram se v okna in nočem še prigrizati luči. Naj se mrak prej zgosti v temo in naj zakrije obrise gola dreva. Preko oken se vpenja in čudovito je v svoji rasti. Ko bi med vejami ne žarel tisti močan odblek ugašajočega sonca in bi ne bilo nebo tako sinje modro, bi skoraj ne vedela, da sem v Trstu. V mojem Trstu, v našem Trstu! V mestu, ki ga imam tako rada, kot le more imeti clovek koga rad na svetu. In stearnost, ki jo občutim, in

mi je obležal na srcu. Zdad sedim ob kamnu. V peči ki smo jo postavili vanj doporejajo polena in od časa do časa prijetno prasketajo. Oziram se v okna in nočem še prigrizati luči. Naj se mrak prej zgosti v temo in naj zakrije obrise gola dreva. Preko oken se vpenja in čudovito je v svoji rasti. Ko bi med vejami ne žarel tisti močan odblek ugašajočega sonca in bi ne bilo nebo tako sinje modro, bi skoraj ne vedela, da sem v Trstu. V mojem Trstu, v našem Trstu! V mestu, ki ga imam tako rada, kot le more imeti clovek koga rad na svetu. In stearnost, ki jo občutim, in

DESETLETNICA

polnoma drugo predstavo. Morda so temu kriva prasketajoča polena, morda obrisi dreves. Tudi v Gačnicu, kjer smo bili tisti božič, preden sem šla na Stijak, so se drevesa takole videla skozi okna. Opazila jih nisem nikoli prej. Kdo bi jih opazil med učnimi urami, med tovarino, ki se je gradila Vse učeno gradivo o družbeni vedi, ki govori o spopadih med razredi, bi bili nenkrat radi zajeli. Toda tisti večer smo nekateri sedeli na peči. Čakali smo malodane brez besed, kdaj se bodo pred hišo zaslili naši koraki.

Skoraj vsa naša edinca se je odpravila v dolina na glavno cesto. Z jutranjo postjo je prišlo iz korpusa obnove veliko vozevo paketov so nam postale žene iz Vipavskega. Dva voza sta bila za Gradnikovo brigado, ki je nekje v bližini odšla za nas. Ko nam je profesor Andrej to povedal, ni bilo veselju in konca ne kraja. Kot razred razposajeni otroci, ki čakajo Miklaevevga prihoda, taksi smo bili. Najraje bi se bili kar vsi odpravili na glav-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

bila nepopustljiva odločnost. Tolminski Tatjani so bile oči polne materinske skrbi. Moža je izgubila v borbi in sama je ostala s tremi otroki. Iz njenega pogleda je odsevalo, kot da ve izmed nas vseh najbolje, čemu se bori. Konferenco je vodila Katja, Zora Rupena, katere rod je izhajal iz Istre. Stasita je bila in močna, skoraj nekakaj junonška pojava. Iz redkih besedah skušala povedati, kako so v mislih vedno pri njih. Vsako pismence pa je bilo kot vez, ki je šla od srca do srca in v tistem hipu spajala v hrepenenju vse naše ljudi. Imeli smo lep, prelep božični večer! Neponovljivi! Clovek ga doživl v streljanju samo enkrat in samo v borbi, kot je bila naša. Samo pomislil! Koliko boleče tih bi bil in žalosten, da niso po naših vaseh nekje brneli kolovratji. Kje nekje so dobili kar naenkrat toliko kolovratov? Da spominjam se. Iz radovednosti sem poprsala nekoga in zvedela, da so jih dali napraviti po vzorcu starih. Kolovrate namreč česa vsega se niso tedaj domislila naša dekleta, naše žene. Samo njihova pridnost in iznajdljivost je lahko prebrčala tisoče in tisoče težav. Storila je, da so imeli borci v Brkinih, v Brdih, na Polminkem in Cerkljanskem tak božič, kot je bil naš. Tako kot sama sebi, v dušo jim berem in

MARA SAMSA

pozabi na Stijak. Letos bo deset let. Erno sem vedno imela rada. Pogosto sem silila, kako je bilo v gorističih zapornih neuklonljivih in kako strahno so jo mučili. To je nocoj, gospodinjica na velikem posestvu, izenačeno s toliko preprostimi ženami po naših vaseh. Z zani-manjem sem zato preletela ostali del pisma. Nje posebnega Posebnost je vzbujal le stavek: »Letos bo deset let. In ta stavek mi je povedal več kot vse. Pri prihdi

ki mi jo s svojo prisotnostjo potrjujejo slike na stenih, rože v vazi, miniaturna miramirskega gradu, darilo mojih plavskih otrok, in toliko drugih stvari, se mi zdi neresnična. Resnična je v tem trenutku samo pot domov, pot v Trst in vse raznolike in številne postaje na tej poti. Da, tudi Stijak je bila samo ena izmed njih. Predstava te na pol kraško, na pol vipavsko vasice se v moji podzavesti družji s po-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

no cesto. Naj komandant Dušan je moral strogo odrediti, kdo naj ostane doma. Končno so se le zaslili koraki. Potem je udarilo ob prag. Nekdo si je tam otresel sneg s čevljev in naglo smo drug za drugim poskakali s peči. V nekaj minutah se je soba napolnila z bučnim govorjenjem, smehom, šalo in vsami dobrotami tega sveta. »Kdo bi si mislil, da se bodo primorska dekleta tako izkazala, je opil Ljubljancin Jože na ves glas. Z desnico je metel visoko v zrak par topih nogavic iz domače volne, nogavice iz misli, da so se zvedeli iz misli, da so se samo tebe spomnile?« mu je pomagjal Mirko, tisti, ki je bil po poklicu učitelj in doma nekje na Strajerskem. »Kaj pogled naš! Primorska dekleta za vedo, česa smo najbolj potrebni. In res vse naukosti so se fantje obnavljali in odmetavali svoje razcefrane nogavice in o-

(Nadaljevanje na V. strani)

PRITOŽBE KMETOVALCEV V ZVEZI S PRIJAVO DRUŽINSKEGA DAYKA

Nepravilne zahteve občinskega davčnega urada

Kmetijsko nadzorništvo mora pojasniti davčnim oblastem, da kmetovalci pri reži živine nimajo nobenega dobička

Od naših kmetovalcev smo dobili več pritožb, v katerih nam prikazujejo nepravilno stališče občinskega davčnega urada do nekaterih vprašanj, ki so v zvezi z družinskim davkom.

Da bomo omenjali vseh teh primerov, moramo se bo- mo mejiti le na enega, ki je v mnogih podobnih ostali- m. Neki kmetovalec iz trža- ške okolice, ki v smislu zakona o družinskem davku pravilno prijavi svoje dohod- ke, je pred dnevi dobil vpo- robno, naj se zgleda na občin- skem davčnem uradu. Ko je prišel tja, so mu dejali, da ni prijavi vseh dohodkov, češ da ima v hlevu dva krava- ji, ki naj bi dajali vsaka po 9000 lir letnih čistih dohod- kov. Kmetovalec se je temu upri- l in skušal dokazati, da je trditve davčnega uradnika iz trte zvita. Toda v njego- vo presenečenje mu od kme- tijskega nadzorništva dobili pojasnilo, da je treba za vsako kravo računati na dan po 5 litrov mleka, katerega lahko kmetovalec proda, kot čiš- ti dobiček.

Pustimo našega kmetovalca ob strani in pogledimo, kako je s to zadevo. Dobra krava daje do 10 litrov mleka, ki bi ga lahko kmetovalec lahko prodal. Toda koliko ima pri tem stroškov? Računati moramo seno, otrobe in druga krmila, dalje delo v hlevu, zavarovalnino, živino- zdravnikarja itd. Če bi napravili podroben račun in sesteli vrednost vseh teh stroškov, tedaj pridemo do ugotovitve, da ima kmetovalec v najboljšem primeru nekaj deset lir dobička. Toda le v najboljšem primeru! Kmetovalec je namreč že zadovoljen, da gre kmetijsko nadzorništvo in da pri reži živine nima nobene zgbue.

Podobno je tudi s pride- lavo vina. Če bi upoštevali vse delo našega vinogradnika, ki nima možnosti, da bi pre- kopal svojih vinogradov v traktorski kot to delajo v ravninskih vinorodnih krajih, če bi upoštevali vse žive stroške, ki jih ima skozi vse leto, tedaj bi prav tako prišli do ugotovitve, da je prodaj- na cena njegovega vina, da- rova dela in stroške, ter da skoraj ni govora o kakšnem dobičku. Nočemo se dalje spuščati v to zadevo, ker so drugi, ki morajo o stvari izreči svojo besedo. Mislimo namreč na kmetijsko nadzorništvo, ki bi moralo stvar pojasniti občin- skemu davčnemu uradu, tako da ne bo več prišlo do nad- vse neupravičenih pritožb!

NAZADOVANJE SOVJETSKJE ZIVINOREJE

Po raznih podatkih ima zdaj Sovjetska zveza devet in pol milijona glav goveje ži- vne trčiči; zato jim moramo posvetiti posebno nego. Plasti- ranje vrtnin na trčičih in njih- ova cena pa sta odvisna od časa, ko prispjejo na tržišča. Večkrat le nekaj dni odloča, če se bodo povrtnine prodale po višjih ali nižjih cenah, za- to je zelo važno, da gojimo zgodnje vrste. Da povrtnino zgodaj pridelamo moramo u- gopevati več čimprej, kakor več ali manj zgodnje vrste se- mena, obdelavo in gnojenje rastlin, lego in položaj zemljišča, najbolj važno pri tem pa je, da si pravočasno pre- skrbimo dovoljno količino sa- de, da sadike pa pridobimo s- tem, da jih sadimo in vzgoji- mo v toplih gredicah.

Imeti moramo torej zadost- no število toplih gredic in v njih gojiti rastline po najbolj napredni tehniki. Ko povrtni- ne ne moremo sejati na odpr- tem, jih lahko sejemo v tople grede; cvetajo od oktobra do marca, paradižnik v drugi po- lovici januarja do 15. febru- arja.

Kako moramo pravilno zgra- diti tople grede? Za to po- zna moč načinov in tudi material, katerega uporabljamo, je različen. Najbolj eno- stavne grede so iz lesa. V naprednem in intenzivnem vrtnarstvu, kakor je pri nas, pa moramo uporabljati ope- ko in cement. Veliko pozor- nost moramo posvetiti legi gredic. Gredice morajo biti obaravane pred mrzlimi ve- trovi pri nas torej pred burjo. Če jih ne moremo zgraditi še po naravi v zavetnih lega- jih, jih lahko obaravamo pred škodljivim vplivom burje z za- ščitnimi zidovi ali nasadi. Vi- šji zid ali okvir gredice mora- ra biti na severni strani tako- rajen, da je kerov najgnejši prednji jugo. Na ta način pa- rova sončni žarki posebno v notranjost grede in rastline bolj izkoriščajo sončno toploto.

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

Lesni pepel je najstarejši mineralno gnojilo. Kmetovalci so že zgodaj spoznali, da je povsod nastopila bujna rast, kjer je prišel pepel na njivo. Pepel od lesa listavcev (buke, hrast) ima povprečno 10 odst. kalija, 3,5 odst. fosforne kisline, 30 odst. apna, 5 odst. magnezija in nekaj tega boru. Pepel iglavcev (smreka, jelka) ima 6 odst. kalija, 2,5 odst. fosforne kisline, 35 odst. apna, 4 odst. magnezija in 5 odst. bora. Se več kalija ima pepel od slame poljskih rast- lin. Pepel ržene slame ali ajk- ima 20-25 odst. kalija in 5 odst. fosforne kisline. Od tega se razlikuje pepel ajk, ki ima zelo malo kalija od 0-1 odst. fosforne kisline samo 0,13 odst. ima pa 40-40 odst. tega boru. 2,5 odst. žveplene ki- sine. Sotni pepel je srebrno rjave barve in lažji kot lesni pepel. Najslabši pa je pepel premoga, ki ima le 1 odst. kalija, 1,3 odst. fosforne ki- sine in 16 odst. apna. Stare kulture pa 10 odst. žveplene ki- sine, ki je škodljiva.

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

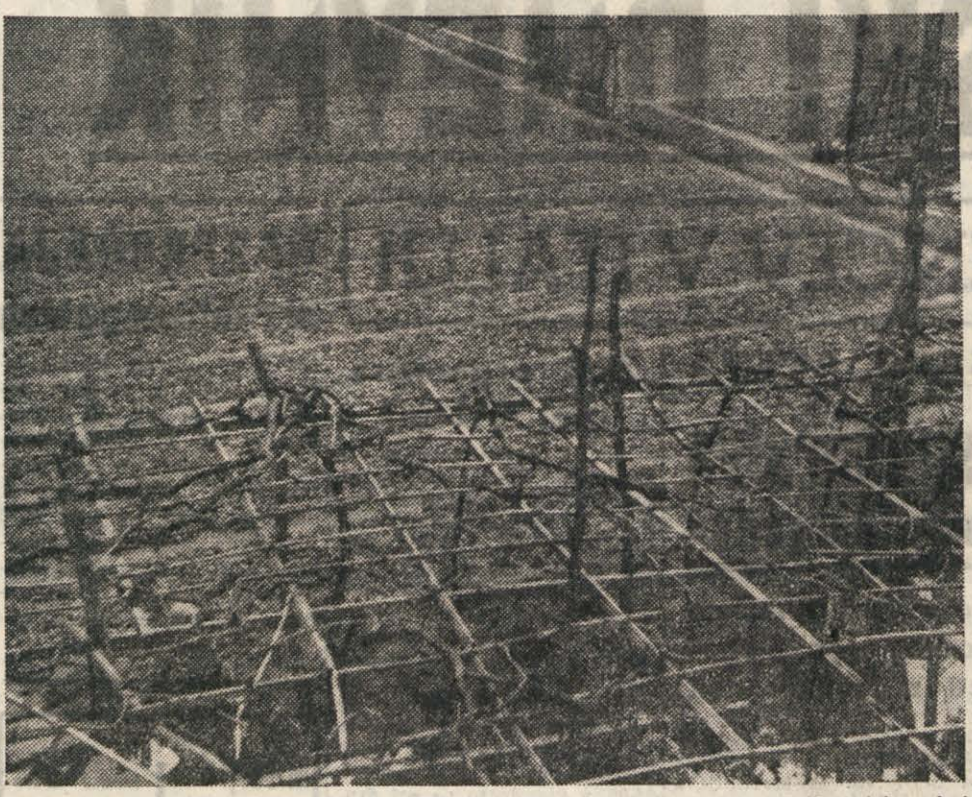
Sajavost prašičkov je nevarnejša kot se zdi

Sajavost se pojavlja navadno v zimskih gnezdnih in v spomladanskem času, češvinje niso pravilno krmiljene in če imajo pujski premalo zelene krme

Sajavost ali rja na koži prašičkov, ki jih odstavljamo, se marsikomu zdi nedolžna stvar. Kakšna miselnost pa niso ti- živi živali, ki imajo s tem izkušnje. Številni poizkusi so ugotovili, da je pretirna rjast- nost slabša in najgnejša, češ- tinje niso pravilno krmiljene. Pujski prašičkov k boleznim večja. Sajavost se pojavlja na- vadno v zimskih gnezdnih, ki zaradi slabše prehrane vsin- je hitro niso kaj prida. V sve- žih rejah je to pri nas naj- slabša bolezen in se pojavlja tudi v spomladanskem času. Če svinje niso pravilno krmil- je, pujski pa imajo premalo zelene krme.

Da boste vedeli kakšno go- spodarsko škodo vam sajavo- st lahko napravi, bom navedel nekaj značilnih primerov. Zdravi pujski so porabili za 1 kg pri- reje 4,5 kg krme, sajavi pa kar 8 kg. Povrh tega so se tehtali v 4. tednu po odsta- vitvi sajavi samo 16 kg v po- vprečju, zdravi pa čez 24 kg. Če kasneje so se pričeli po- pravljati (dodatno smo jih kr- milili z mlekom), zaostali, da zdravim niso več dohiteli.

Zo to, da se rja ali sajavo- st pojavlja posebno v zimskih mesecih, nam kaže, da s krm- ljenjem nekaj ni v redu. Naši ljudje najbjejo, da je krmilje- nje mleko najbjejo zdravilo, to- da v tem se motijo, ker z- njim nismo dosegli zaželenih

Tudi na okoliških mandrjih, ki so vedno potrebne nege, je mráz zaustavil rast in nekaj življenja je samo okrog Trsta.

VAŽNOST TOPLIH GREDIC ZA INTENZIVNO GOJITEV POVRTNIN

Tople gredice naj bodo grajene iz opeke in cementa in obvarovane pred burjo - Če niso v naravnih zaščitnih legah, jih moramo zaščititi z zidovi in nasadi - Važnost priprave zemlje in gnojenja

Naše ozemlje, posebno pa obalni pas, je zelo ugodno za intenzivno gojitev povrtnin. Naše povrtnine so znane in u- gopevane na domačih in tu- jih tržiščih; zato jim moramo posvetiti posebno nego. Plasti- ranje vrtnin na trčičih in njih- ova cena pa sta odvisna od časa, ko prispjejo na tržišča. Večkrat le nekaj dni odloča, če se bodo povrtnine prodale po višjih ali nižjih cenah, za- to je zelo važno, da gojimo zgodnje vrste. Da povrtnino zgodaj pridelamo moramo u- gopevati več čimprej, kakor več ali manj zgodnje vrste se- mena, obdelavo in gnojenje rastlin, lego in položaj zemljišča, najbolj važno pri tem pa je, da si pravočasno pre- skrbimo dovoljno količino sa- de, da sadike pa pridobimo s- tem, da jih sadimo in vzgoji- mo v toplih gredicah.

Imeti moramo torej zadost- no število toplih gredic in v njih gojiti rastline po najbolj napredni tehniki. Ko povrtni- ne ne moremo sejati na odpr- tem, jih lahko sejemo v tople grede; cvetajo od oktobra do marca, paradižnik v drugi po- lovici januarja do 15. febru- arja.

Kako moramo pravilno zgra- diti tople grede? Za to po- zna moč načinov in tudi material, katerega uporabljamo, je različen. Najbolj eno- stavne grede so iz lesa. V naprednem in intenzivnem vrtnarstvu, kakor je pri nas, pa moramo uporabljati ope- ko in cement. Veliko pozor- nost moramo posvetiti legi gredic. Gredice morajo biti obaravane pred mrzlimi ve- trovi pri nas torej pred burjo. Če jih ne moremo zgraditi še po naravi v zavetnih lega- jih, jih lahko obaravamo pred škodljivim vplivom burje z za- ščitnimi zidovi ali nasadi. Vi- šji zid ali okvir gredice mora- ra biti na severni strani tako- rajen, da je kerov najgnejši prednji jugo. Na ta način pa- rova sončni žarki posebno v notranjost grede in rastline bolj izkoriščajo sončno toploto.

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

GNOJILO, KI GA PREMALO IZKORIŠČAMO UPORABNOST PEPELA KOT MINERALNEGA GNOJILA

Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kulturam in je posebno prikladen za jesensko gnojenje k ozimnim

Lesni pepel je najstarejši mineralno gnojilo. Kmetovalci so že zgodaj spoznali, da je povsod nastopila bujna rast, kjer je prišel pepel na njivo. Pepel od lesa listavcev (buke, hrast) ima povprečno 10 odst. kalija, 3,5 odst. fosforne kisline, 30 odst. apna, 5 odst. magnezija in nekaj tega boru. Pepel iglavcev (smreka, jelka) ima 6 odst. kalija, 2,5 odst. fosforne kisline, 35 odst. apna, 4 odst. magnezija in 5 odst. bora. Se več kalija ima pepel od slame poljskih rast- lin. Pepel ržene slame ali ajk- ima 20-25 odst. kalija in 5 odst. fosforne kisline. Od tega se razlikuje pepel ajk, ki ima zelo malo kalija od 0-1 odst. fosforne kisline samo 0,13 odst. ima pa 40-40 odst. tega boru. 2,5 odst. žveplene ki- sine. Sotni pepel je srebrno rjave barve in lažji kot lesni pepel. Najslabši pa je pepel premoga, ki ima le 1 odst. kalija, 1,3 odst. fosforne ki- sine in 16 odst. apna. Stare kulture pa 10 odst. žveplene ki- sine, ki je škodljiva.

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

Vsebinsko odpela pa tudi ne smejo precejati, kajti 100 kg odpela ustreza približno 15 kilogramom Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli. Če ho- čemo v jeseni pognojiti ozim- nemu žitu potrebujemo na- mestno 100 kg kalijeve soli okrog 800 do 700 kg pepela. Pepel je za jesensko gnojenje k ozimnim žitom prikladen, ker je njegova fosforna kislina poča- sni, tj. bolj razpoložljiva mladi- m, saj jo drugi strani pa je kalij, ki ga dobimo pri kurjavi z drvmi. Take saje niso dosti- slabše kot pepel. Imajo 1,5 odst. dušika, 0,5 odst. fosfor- ne kisline, 2,5 odst. kalija in 10 odst. apna. Za gnojenje so dobre samo suhe, pepelaste saje, ki jih potrosimo ali sa- me ali v kompost zmešane ali pa tekoče, z vodo zmešane. Tako smo nasteli vse glavne

Večji del apna in kalija se nahaja v pepelu v obliki kar- bonata. Po svojem sestavu je pepel uporaben k vsem kul- turam, od tam, kjer so opazni kurjeni ognji zaradi čiščenja, povsod požene bujno rastline. Na močno zakisani zemlji ugodno vpliva vsebina apna, magnezija in bora, ki jim ima pepel. Stare kulture ne imajo dovolj apna, da reagira- jo nevtralnemu ali alkalnemu. Smatramo lahko, da na takih tleh učinkuje predvsem fos- for in kalij.

IZ KNJIGE: 'O DMEV KORAKOV'

(Nadaljevanje s IV. strani)

Zagrabim vrč, da bi pil, in ga bližim ustnicam, nato ga odmaknem pol groze.

»Saj je kri notri, Verena, sama živa kri,«

»Sama živa kri, naša kri,«

»O, tu je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

»Vse je naša kri,«

PREKAJEVANJE SVINJSKEGA MESA

(Nadaljevanje s IV. strani)

Pri prekajevanju mesa ravnajmo na kmetovalec zelo pre- prosto: nasoljene kose mesa in slanine obesi več ali manj visoko v dimnik ali v prostor za prekajevanje, kjer ostane- jo toliko časa, da se dovolj presuše in prekadijo. Marsi- kateri kmet pa dela pri tem določene napake in zato bo- mo dali nekaj nasvetov.

Glavni in bistveni pogoj za trpežnost in shranjevanje me- sa ni velika množina dima, temveč pravilno izsuševanje svinjine. Da je temu res ta- ko, nam kaže način ravnanja s svinjino v nekaterih drža- vah Južne Amerike. Tam me- sa ne dimijo, temveč ga za- rezanega na kose sušijo in ven- dar se jim meso ne pokvari.

Kaj vpliva škodljivo pri prekajevanju mesa? 1. prevleka toplota dima in 2. vodna sapa, ki se na- bira na mesu in slanini.

Pri zelo gorkem in suhem dimu se površina mesa pre- hitro izsuši, in površje se- napravi skorja, in v nji raz- poka. Tudi deli maščobe se raztopi v taki vročini. Vse to zelo kvari vpliva na tr- pežnost in kvaliteto mesa in slanine. Meso bolj škodljivo kar- prevrač dim pa so vod- ne pare (sopara), ki se nabirajo na mesnini. Če meso vi- si v kuhinjskem dimniku, za- sti take kuhinje, ki se do- sti kuha in pere, tedaj pride do mesa mnogo soper, ki kvari vodo na soperi.

Ponoči ali tudi podnevi, ka- dar ne kurimo, se meso in slanina močno ohladi in na mesnini se nabere vodna para (neka) podobnega se zgodi pozimi na mrzlih kuhinjskih oknih). Meso postane mazljivo (smirasto) in preteče pre- cej časa, dokler se zopet ne posuši. Če je meso zaradi di- ma porjavelo in počrnelo, se zaradi mokre soperi raztopi del dimovih soli, ki se v nasi- mih miazmi prekažejo pre- kajevalca, ki jo bomo opi- sali na podstržju pri dimni- ku prizidamo poseben prostor, 70 cm globok, 50 cm širok in 2 m visok, ki ga zapremo z železnimi vrati. Ta prostor je zvezi z dimnikom na spod- ni strani; na spodnjem delu zgornje odprtine je za zavo- rnice, s katero lahko zapre- mo spodnji del dimnika od- zgoraj. Če potisnemo to za- vornico v dimnikovo votlino, tedaj dim ne more priti na- vnoter, vti pa na dan ampak mora prej skozi spodnjo od- prtino v sušilnico in potem še skozi zgornjo odprtino zopet v zgornji del dimnika in na prosti svetlo v tem primeru odgovarja za prekajevanje mesa od enega prašiča.

Nekateri imajo navado, da meso, ko ga vzamejo iz sla- ne vode, povajajo v fini za- ganciji ali otrobih. To ravna- nje je pravilno, ker prepre- či, če se na mesu napravi di- mova skorja in da vlaga pro- de v notranjost svinjine.

Kako ohranimo prekaženo meso? Prekaženo meso in slanino moramo hraniti na suhem in zravnem prostoru in na pre- puhi; posebno je skrbeti, da se v shrambi ne menja pre- hitro toplota, ker se v tem primeru na ohlajenem mesu zgosti vodna para, ki kvar- no vpliva na trpežnost mesa in slanine.

Če se je na gnjati napravi- la plesen, jo najlaže odstra- nimo tako, da jo namazemo s čistim in denarimeno za- vinkim spirantom ter zaga- mo; vinski spirat takoj zgori in uniči glivice in njihove trosce.

IZ KNJIGE: 'O DMEV KORAKOV' Ekskluzivno zastopstvo znamke "ZOPPAS" za gornjo okolico vseh vrst kuhinjskih in štedilniških na plin, tekoči plin, elektriko, les in premog za dom in gostilne.

Izvršuje se popravilo in prodaja vsakovrstnih radijskih aparatov najboljših znamk: TELEFUNKEN, MI- NERVA, SIEMENS, PHONOLA, MARELLI, UNDA.

Zastopstvo "LIQUIGASA" Kompletna inštalacije na tri plamene znamke "EQUATOR" lir 8.500. povračljiva vsota " 750.- realna cena lir 7.750.-

Nabavite si ga v Bazovici, Padričah, Trečbah, na Konkonehu in v Velikem Repnu. Prodaja vsakovrstnega električnega materiala, spre- jemajo se naročila za električne inštalacije.

CENE UGODNE IN NA OBROKE

Tvrdba M. SOSIČ-SOSIĆ OPĆINE - Trg Monte Re 4 - Tel. 21-155 in 21-154

KRZMARSTVO MERMUGLIA TRST, Ul. Coroneo 3. Tel. 38-18. Claišave pri plačilu

AVTOPODJEJE STAR

Tovarni prevozi • Tel. št. 5608 • Osebnih avtomobilnih prevozi AVTOGARAŽA ZA MEHANIČNO DELAVNICO TRST - Ulica Moreri 7 - ROJAN

MOTOM 48 CCM Cudoviti motorček, ki vas pelje povsod. Prodaja na obroke od 18 mesecev. Prilike in nadomestni deli za vse motorje

